

BIBLIOTECA

PENTRU TOȚI

7289
AVENTURILE

UNUI

VOLUM DE POEZII

SCHIȚE

DE

AL. GH. DOINARU

LITERĂ
ȘTIINȚĂ ARTĂ

Editura Librăriei LEON ALCALAY

București, Calea Victoriei, No. 37.

Prețul 30 bani.

TRADUCERI

în

Biblioteca pentru toți

	Prețul
De Amicis. — Pentru copii (Cuvântări)	0,30
Daniel de Föe. — Robinson Crusoe.	0,30
Dickens. — O noapte de Crăciun.	0,30
Cervantes. — Don Quijote	0,30
Gastineau. — Geniile Științei și industriei	0,30
Swift. — Guliver în țara piticilor	0,30
Flammarion C. — O călătorie în cer	0,30
„ — Ce e viața ?	0,30
„ — Fenomenele Spiritismului	0,30
„ — Ce e Cerul ?	0,90
Gogol. — O noapte de Mai.	0,30
Gorki. — Nuvele	0,30
Goethe. — Faust, tragedie	0,90
Huxley. — Noțiuni asupra științelor	0,30
Victor Hugo. — Ultima zi a unui condamnat	0,30
Lubboc. — Intrebuințarea vieții	0,30
Molière. — Bolnavul inchipuit	0,30
„ — Doctorul fără voie.	0,30
Mahaffy. — Antichitatea Greacă	0,30
Michelet. — România, Roma, Piza	0,30
Morand. — Introduceri la studiul științelor fizice	0,30
Ovid. — Metamorphosele	0,60
Sienkiewicz. — Barteck Invingătorul	0,30
„ — Quo Vadis.	1,20
Spencer Herbert. — Despre Educație	0,30
„ — Progres, Legea și Cauza	0,60
Schiller. — Don Carlos, tragedie	0,60
Wilhelm Tell. dramă.	0,60
Seneca. — Liniștea sufletească.	0,30
Wildenbruch. — Doi Trandafiri.	0,30
Wilkins. — Antichitatea Romană	0,30
Lamartine. — Grazziela	0,60
Ferière. — Darwinismul	0,30
Elcerone. — Despre bătrânețe	0,30
Andriew Leonida. — Spionul	0,30
Palmarini. — Prăvălia morții	0,30
Conan Doyle. — Avent. lui Sherlok Holmes	0,30
„ „ Alte aventuri „ „	0,30

Hr. inv.

119/14/60

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

I, 289

AVENTURILE

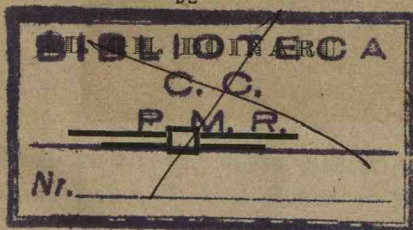
UNUI

VOLUM DE POEZII

— SCHIȚE —

bd 273382

DE

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI LEON ALCALAY

No. 37. — GALEA VICTORIEI. — No. 37

1908

Tip. Nicolaevici,

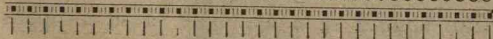
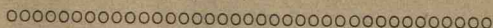
BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA I 154386

05 258

B.C.U. Bucuresti

C20041089

AVENTURILE

UNUI

VOLUM DE POEZII

Regimentul de infanterie No. Z trebuia sa aduca un cadou prințului Carol, cu prilejul împlinirii «celui de al șaptelea an din viața sa». Inițiatorul acestui dar a fost, se înțelege, colonelul. În armată, de altfel, toate inițiativele trebuie să pornească dela superiori. Scurt și cuprinzător!

Vreme de o lună, ofițerii interiori ai regimentului s'au sfătuit ce cadou ar fi nimerit să facă cu acest prilej. Unul spunea că e foarte nimerit un cal de bronz, reprezentând pe Ducipal : «simbolul calului pe care va călări Prințul, când va cuprinde celelalte țări de peste Carpați și Dunăre».

Și sfârșindu-și cuvântarea, colonelul se așază din nou la birou, își puse dinainte o coală de hârtie albă, luă condeiul în mână, deschise puțin gura, privi pe deasupra ochelarilor pe ofițeri, și-i așteptă să înainteze pe rând lângă biroul lui și să depuie cotizațiile. Ofițerii începură să se uite unii la alții și să zâmbească. Nici unul nu voiă să depuie suma; căci, să vedeți dumneavoastră, tocmai în ziua cea s'a întâmplat că ofițerii... își uitaseră acasă pungile cu bani.

— A! pricep, zise colonelul; dumneavoastră voiți ca statuia să se plătească din casa regimentului; iar la ziua lefi, casierul să vă reție dela fiecare cotizația. Bine, fie și așa!»

Și ofițerii porniră din cabinetul colonelului, îndreptându-se fiecare, dela poarta regimentului, în spre casele lor.

Unul din acești ofițeri, locotenentul Popescu, după ce-a ajuns acasă se așază la biroul său, și căzù pe gânduri.

Și la ce se gândeă oare acest ofițer zdravăn, cu ochii negri, cu mustața neagră,

și răsucită ca pana dela coada rățoiului? Iată își amintește de vremea când era prin clasa V și VI la liceul Codreanu din Bârlad, vreme în care locotenentul de azi făcea pe atunci poezii și le publică în «*Paloda*». N'a mai scris de mult, un singur vers măcar. Grijele vieții, grijele companiei, grija de a-și purta sabia mai frumos ca să placă cucoanelor sentimentale au distrus din sufletul lui avântul liric și dragostea pentru încheierea strofelor frumoase. Și se gândea acum locotenentul Popescu : «oare aș mai putea face o poezie ? Iată prilejul : peste trei săptămâni împlinește prințul Carol șapte ani». De ce n'ar scrie oare o poezie cu această ocazie? Și fără a mai sta mult pe gânduri, luă condeiul în mână.

Cea dintâi strofă bine ritmată și cu rime noi și frumoase îi însenină fața. A! va să zică n'a pierdut simțul ritmului? Nu! Ce bucurie eră în sufletul lui!... Și începù iar să scrie. Altă strofă. Bună și asta. O citește încet de două ori. Pe urmă le citește pe amândouă cu glas tare. Și-i râdeau ochii, și-i creștea inima parcă. Și-i

creșteà gustul de scris. Iar după două ceasuri locotenentul Popescu scrisese o poezie de douăsprezece strofe. A pus condeiul jos, s'a lăsat pe spate în fotoliul larg și a început să-și citească poezia cu glas tare. Și tot dădeà cu mâna în sus, — adică făceà gesturi. Dar o auzeà numai dânsul, — ol' asta nu-i de ajuns. Se scoală și pleacă la proprietăreasă, o femeie cam trecută, care făcuse pe vremuri trei clase la școala profesională din acel oraș.

«Cucoană, am să-ți citesc o poezie.

— Citește, domnule locotenent, — de ce să nu citești?»

Și poetul începù să-și citească versurile cu glas din ce în ce mai tare, și-i creșteà inima odată cu glasul. Iar când a isprăvit de citit, s'a uitat în ochii cucoanei, și nici nu-i veneà a crede, nici nu i-a venit bine când și-a văzut proprietăreasa stând rece și uitându-se la dânsul, fără să facă măcar un semn de exclamație.

«Ei, ce zici, cucoană, de poezia asta?»

— Ce să zic, domnule locotenent? — Nu zic nimic».

Da, se înțelege, nu zice nimic! Nu zice nimic pentru că nu se pricepe. Când s'a întors în odaia lui, s'a trântit în pat cu fața în sus, a privit vre-o câteva minute zugrăveala de pe tavan, apoi iar a început să-și citească versurile. Și tot dădea cu mâna în sus, — adică făcea gesturi.

A doua zi, în fața colonelului, locotenentul Popescu avu o mulțămire extraordinară. După ce și-a cetit versurile, colonelul i-a strâns mâna cu putere, l'a felicitat; apoi îi spuse :

— Locotenent Popescu, odată cu soldatul de bronz pe care-l vom da Prințului, îi vom înainta și poezia dumatăle.

— Mulțămesc, domnule colonel, sunteți foarte bun, răspunse locotenentul Popescu zâmbind, cuprins de bucurie până în vârful urechilor.

— Totuși, spuse colonelul, nu știu cum, dar parcă nu-mi vine să-i dau numai o poezie. Nu cumvă ai mai multe? Am putea tipări în grabă un volum și — de! vezi și dumneata, altă impresie face,

— Mai am, domnule colonel, răspunse repede Popescu; dar trebuie să le caut prin sipet.

— Mai ai? Bravo! Du-te și le caută. Intocmește-ți volumul și vino să-l dăm la tipar. Vei merge și dumneata cu mine la București...

De ce naiba s'a depărtat orașul de cazarmă? Nu. Nu s'a depărtat orașul, dar parcă pașii ofițerului s'au micșorat. Și doar nu i s'au scurtat picioarele; dar nerăbdarea din sufletul lui de a ajunge acasă e așa de mare, încât i se pare că orașul s'a mai îndepărtat de cazarmă, iar pașii s'au mai scurtat.

Plin de veselie enormă, asudat, roș la față, locotenentul Popescu își deschise repede sipetul, zvârlî în mijlocul casei rușele murdare de deasupra, și începù să-și scoată hârtoagele din tund, din tundul sipetului care a ținut ascunsă până acum nemurirea poetului. Iea în mână o carte, se uită la dânsa, o asvârle. Ia alta, idem. Găsește un jurnal, îl întoarce, se uită pe dânsul, parcă ar vrea să-l citească dintr'o

privire, îl strânge repede în mâni, îl face cocoloș și-l svârle în mijlocul casei. Ia o hârtie scrisă, cercetează repede cu ochii, o asvârle. A! iată «*Paloda*». Nici o poezie de dânsul; o face cocoloș cu mai multă furie și o asvârle sub pat. Scoate cărți, jurnale și file, le sucește, le învârtește, cercetează cu ochii mereu, se apleacă, se ridică, odată, de două ori, de douăzeci de ori, asudă, își desbracă haina. Pfuuu!

Și într'un ceas, conținutul întreg al si-petului era împrăștiat pe toată podeaua odăii. Locotenentul respiră cam din greu, dar era mulțămît că și-a găsit vre-o trei-zeci de poezii, pe care le publicase încă de pe când era în clasa V și a VI de liceu.

Luă un caet, se așeză la birou, și începù să scrie pe cea dintâi filă poezia care era dedicată prințului Carol; apoi începù să tae cu toartecele poeziile lui din «*Paloda*» și le lipea cu gumă-arabică pe filele caetului. A lipit una, două, nouă, le-a lipit pe toate, a umplut tot biroul și mânilor și cămașa de gumă-arabică; dar, în sfârșit, iată un volum de poezii gata într'un timp

aşa de scurt. Pe urmă se uită la ceasornic. Două. Pe vremea asta colonelul e acasă. Mai bine se duce la locuinţa lui, decât să aştepte până la ora patru, la regiment, când vine colonelul. Şi iată-l pe domnul locotenent Popescu apăsând pe butonul sone-riei electrice dela casa comandantului regimentului. O servitoare îl pofti în salon. După cinci minute veni colonelul, aşezându-şi ochelarii pe nas, zâmbind :

«Ei, ce vânt te-a adus, Popescule?

— Volumul, domnule Colonel... L'am isprăvit.

— Aşa de degrabă ? Bravo locotenent Popescu !»

Şi apoi, voind să facă o glumă :

«Militarul tot militar : cade în lac adânc înnoată ca să nu se înece, ajunge la mal, şi când scapă din baltă iese văcsuit, îmbrăcat în mare ținută, cu pamponul la chipiu,—şi c'un volum de poezii gata.»

Se așezară pe două scaune, față în față. Colonelul începù să răsfoiească volumul, filă cu filă, nu citea nimic, dar câteodată zâmbea şi câteodată devenea serios, ca şi

cum din răsfoitul filelor putea să judece și să «guste» ceiace a scris poetul.

«Foarte bine, Popescule, dar am să-ți atrag atențiunea asupra unui lucru. După cum văd, tu n'ai dedicat nici-o poezie M. S. Regelui.

— Nu, domnule Colonei.

— Hmm! Nu face. Trebuie să dedici și Măriei Sale o poezie ; cel puțin așa cred eu.

— Să-i dedic, domnule colonel. Bine. De ce să nu i dedic ?

Dinaintea biroului său, ofițerul își scrie poezia. Nu știu cum, dar parcă există o deosebire: strofele pentru prințul Carol, le-a făcut repede ; pentru M. S. Regele le face mai greu. De ce ? Oare nu cumva bătrânețea regelui are vre-o influență asupra inspirației poetului ? Se poate. Dar nu este acesta motivul. Nu e lucru greu să faci o poezie ; dar să faci două, — nu e lucru ușor. Și locotenentul Popescu trebuie să facă două poezii, una pentru rege și alta pentru regină. Căci, într'adevăr, ce va zice regina când va vedea poezii dedicate numai prințului Carol și regelui ? Se poate su-

pără. Deci foarte bine s'a gândit poetul, când se întorcea dela locuința colonelului, că este drept să închine și reginei o poezie. Și iată dar explicată greutatea inspirației: locotenentul Popescu se gândește de-odată la două poezii, în avântul lui liric, cuprins de graba de a-și da volumul la tipar, pentru ca să poată la urma urmei dormi liniștit pe laurii câștigați militarmente, în doi timpi și trei mișcări.

A doua zi, la regiment, locotenentul Popescu povestește colonelului:

«Nu știu dacă am făcut bine, domnule Colonel, dar am compus o poezie și pentru Măria Sa Regina.

— O! da, ai făcut foarte bine. Bună idee! Dar prințului moștenitor și principesei Maria nu le-ai făcut ?

— Nu.

— Hmm! Eu cred că ar fi bine să dedici și Altețelor Lor câte una. Volumul ar prezintă mai mult interes. Ce zici ?

— Ce să zic, domnule Colonel? Zic: bine! Dar atunci cum rămân prințul Nicolae și principesele Elisabeta și Marioara?»

După ce se gândi puțin, colonelul ridicându-și o leacă umerii, răspunse:

«Da, da!... Te-ai gândit bine. Trebuie să dedici câte-o poezie fiecăruia... Sunt membrii familiei regale și trebuie să-i cinstești de-opotrivă... Da, da, Trebuie!...»

Pe drum, locotenentul Popescu se întâlnește cu locotenentul Vasilescu, camarad de școală și cel mai bun prieten.

«Ei, ce se mai aude cu volumul, Popescule?»

— Nimic. E gata. Mai am doar de făcut câte-o poezie moștenitorului și moștenitoarei tronului, și prinților mici: Nicolae, Elisabeta și Mărioara.

— Dar lui dom'general, comandantul garnizoanei, i-ai făcut?

— Nu.

— Și nu-i faci?

— Ba, am să-i fac și lui, răspunse poetul după un moment de gândire... *Memoriul*, Vasilescule, *memoriul* mă obligă. Bine că mi-ai adus aminte. Va să zică mai am de făcut șase poezii!... Brrr! Cam mult!»

Se despărțiră. Locotenentul Popescu porni acasă, schimbă câte-va cuvinte cu proprietăreasa incultă, apoi se închise cu cheia în odaia lui. Se vede treaba că poruncise gazdei să spue că nu e acasă, dacă întreabă cineva de el,—și din această pricină scriitorul acestor rânduri, ne mai putând să-l urmărească pas cu pas, neputând să-l vadă și să-i copieze mișcările, a fost nevoit să se așeze pe un scaun lângă ușa poetului, — și să aștepte.

Sfîntise soarele. Inserarea cădea liniștită peste cele din urmă lumini ale zilei. Zgomotul târgului se micșoră. Lămpile începeau treptat treptat să-și arăte lumina prin ferestre.

La ușa poetului stam ca o sentinelă și ascultam tot ce se petrecea în odaie. Noaptea cu liniștea ei adîncă cuprinsese toată întinderea și parcă măturase în altă lume zgomotul orașului. De pe scaunul meu auzeam cum oftă câte odată din greu poetul. Apoi auzeam zgomot de hârtie mototolită și asvârlită în mijlocul casei. Auzeam pași împrejurul odăiei. Și cu cât li-

niștea creștea, cu atât orice zgomot mă lovea în urechi mai tare. Târziu de tot, eram să adorm pe scaun dacă locotenentul Popescu n'ar fi început să citească cu glas tare un calendar: pomenea de Paști, de Crăciun, de Hristos, de Dumnezeu, de icoane și de sfinți. În urmă mi-am zis : de ce să mai pirotesc aici degeaba, dacă nu-l văd ce face ? Mai bine plec acasă, și mâine dimineată, dimineată tare, mă scol și mă duc să-l urmăresc iarăși.

A doua zi, pe la ceasurile șase și jumătate, ofițerul plecă la cazarmă.

Eră cu ochii paienjeniți, parcă nu dormise toată noaptea; dar un zâmbet silit dovedea că poetul e victorios. Sunt sigur că a făcut cele șase poezii. Iată-l în fața colonelului :

«Gata, domnule colonel. Ba încă am făcut o poezie și pentru domnul general, comandantul garnizoanei».

Colonelul îi luă volumul din mână, îl răstoii cu silă, ca și cum nu eră în toate apele lui în dimineata cea, apoi îl dădu locotenentului și-i spuse cu răceală :

C2004/1089

47.4.32

«Păstrează volumul până te-oi chema eu.
— Bine! Am onoare să vă salut, domnule colonel.»

Ce însemnează aceasta? De ce e supărat colonelul? Nu vrea să mai tipărească volumul? Unde-i este entuziasmul pentru talentul locotenentului Popescu? Și o durere mare cuprinse sufletul poetului, sufletul omului care muncise o noapte fără răgaz, care fusese nevoit să citească un calendar întreg, și care se trudise atâta pentru a-și putea scoate nemurirea din tundul sîpetului.

E de observat însă că în împrejurări grele o idee minunată vine și ne luminează mintea. Și se vede treaba c'o idee minunată a țâșnit din creierul locotenentului, când și-a dat cu palma peste frunte, și când s'a gândit: da, colonelul are dreptate să fie supărat. Colonelul îl scoate din întuneric, colonelul îl stătuiește să-și scoată volumul, colonelul îi spune să dedice atâtea și atâtea poezii, — și tocmai colonelul să n'aibă o dedicație?... Deci locotenentul Popescu a

făcut o greșală mare; o greșală care trebuia îndreptată numai decăt.

Și iată pe viitorul autor, în ziua aceea, pe la orele cinci după masă, dinaintea soneriei electrice dela casa colonelului nedreptățit. La început n'a fost poftit în salon.

«Domnule colonel, mi-am luat o îndrăzneală, fără consimțământul d-voastră. V'am făcut o poezie, pe care aş dori din toată inima să o pun în volumul meu. Vă rog foarte mult să nu mă refuzați.»

Colonelul zâmbi cu fața înseninată, apoi îl bătù pe spate și-l potti în salon. Se așezară pe două scaune, față în față. Locotenentul citi poezia cu glas tare. Apoi fură chemați acolo și nevasta colonelului, pe urmă cele două tete, și cei trei băieți, dintre cari unul abea eșise din școala militară. Se mișcase toată casa. Cele două ordonante și servitoarea ascultau la ușă.

Locotenentul Popescu a plecat mulțumit cum n'a mai fost niciodată în viața lui, de-adreptul la tipografie. Cheltuiala volumului era deocămdată pe sama colone-

lului. Numai după vânzarea volumului colonelul trebuia să primească banii pe cari i-a cheltuit, iar autorul rămânea cu câștigul și cu laurii.

Când se întorcea dela tipografie, Popescu s'a întâlnit cu maiorul său, comandantul batalionului.

«Bravo! locotenente, ai dedicat la toată lumea câte o poezie, numai mie nu. Ce rău ți-am făcut eu?

— Vai de mine, domnule maior, nu mi-ați făcut nici un rău. Mă duc acum acasă și numai decât vă fac și dumneavoastră».

În odaia lui, în pat, cu tața în sus, locotenentul Popescu se gândește cât e de greu să mergi pe drumul care duce la glorie. Câtă trudă! Ce dibăcie! Și tocmai când era să adoarmă aude o bătaie în ușă.

«Intră.

— A! domnul căpitan. Poftiți, vă rog.

— Iartă-mă că te necăjesc. Nu știam că dormi.

— Nu, nu dorm; dar sunt foarte obosit.

Am lucrat astă noapte la volumul meu și n'am putut închide măcar un ochiu.

— Știu, dragul meu, ai tăcut poezii pentru toată lumea, numai pentru căpitanul tău de companie n'ai avut nici o grijă.

— Nu-i drept, domnule căpitan; chiar acumă mă gândeam că trebue să fac și pentru dumneata o poezie. E-hei! Imi cunosc eu datoria».

Mai vorbiră o jumătate de ceas. După ce a plecat căpitanul, locotenentul Popescu își chemă ordonanța :

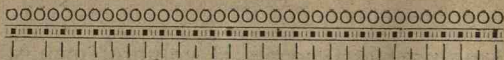
«Ioane !

— Porunciți, don'locutinent.

— Ioane ! Tu nu vrei să-ți dedic o poezie ?

Și ordonanța se uită tâmpită la stăpân și nu știă ce să facă. Dar ca să nu zică «nu» în fața superiorului, răspunse:

«Vreau, don'locutinent.»

UN PENSIONAR

Îl vedeți în fiecare dimineată la High-Life, unde vine să-și ieie cateaua cu lapte și o telie de cozonac. Poartă puțină barbă albă, are nas grecesc, ochii parcă s'ascund în fundul orbitelor, și un zâmbet de mulțămire îi flutură veșnic pe buze. Pare un om care n'a avut nici o supărare în viața lui. Și-i așa de vorbăreț, în cât nu știi ce să crezi despre dânsul. A avut omul acesta vre-o nenorocire? A trăit bine sau rău? A avut cu îndeostulare toate, ori a trăit în lipsă? Habar n'am! Însă, o întâmplare din viața lui am auzit-o, să nu spun minciuni, cel puțin de douăzeci de ori. Și nu știu dacă-i plăcea să-mi povestească totdeauna acelaș lucru, ori că întâmplarea pe care mi-o povesteà erà cel mai însemnat fapt

din viața lui. De câte ori mă întâlneă, domnul Furculescu începeă să-mi spuie cam tot aceleași și aceleași lucruri:

«Era Murgescu inspector școlar pe vremea ceia. Eu eram profesor de științele-fizice la liceul din Ploești. Dar ce fel de profesor eram? Chm! Ia și eu un profesor!... Țin minte ca acum. Dădeam examen cu elevii din clasa IV-a. Și erau o mulțime de cucoane în clasă: veniseră să vadă ce știau odoarele lor. Cursul meu, domnule, eră foarte plăcut, pentrucă elevii mei nu erau numai niște papagali. Profesorii de științifizice din ziua de azi nici nu mai intră prin laboratoarele liceelor; elevii mei parcă erau electriciani: puteau să scoată aerul din mașina pneumatică, puteau încărcă cu electricitate o butelie de Leyda, — mă rog, câte mașini erau în laborator, toate puteau să fie întrebuințate de dâșii. Și, cum îți spun, toată clasa era plină de cucoane; nu mai era nici un scaun gol. Tocmai când scosesem doi băeți mai proști la tabelă, iaca se deschide ușa, și un om slăbuț, înalt, cu mustățile lungi, și c'o geantă subsuoară,

intră, mă salută, înaintează până la mine; se recomandă: «Murgescu, inspector», și se așează într-o bancă.

«Da' eu nu m'am fâstâcit de loc. Mi-am căutat de examen înaintea. Eu, domnule, nu m'am temut nici de ministru, dar de un inspector? Zic unui băet dela tabelă: Ionescule, ia scoate-mi aerul din mașina pneumatică. Băietul se apropie de mașină, sucește niște șuruburi și începe să pompeze. Pe de o parte scotea aerul, pe partea cealaltă intră. Pompează, băetul, pompează, dar lumânarea nu se stinge. Mai sucește un șurub, pompează iar, și, în sfârșit, se stinge lumânarea. Treci deoparte. Chem pe celălalt, pe Vulpeanu. Trebuie să-l cunoști. A ajuns director la Ministerul Lucrărilor publice. Ce leneș! Ce leneș, domnule! Zic: băețăș, să-mi încarci cu electricitate această butelie de Leyda. Apoi, către Ionescu: până ce va încărca Vulpeanu butelia, tu du-te și-mi adă sticluta cu acid sulfuric din raft. Murgescu, domnule, se uită la mine, ascultă și luă note pe un carnetel. Eu mă făceam că nici nu-l văd.

Imi aduce Ionescu sticluta, mă uit pe etichetă, văd că era acid sulfuric, îl trimet să pue sticla la loc. Vulpeanu încărcase cu electricitate butelia de Leyda. Zic eu : Vulpene, ai auzit de Archimede? Și băetul : «Archimde ! Archimede, domnule, s'a născut în anul 287 și a murit în anul 212, înaintea de Hristos». Murgescu zâmbea, zâmbea și însemnă mereu în carnețel. Pe urmă s'a sculat din bancă, s'a apropiat de mine și mi-a spus că mă așteaptă în cancelarie. După aceea a ieșit din clasă. Am mai ascultat vre-un sfert de ceas, pe urmă am dat repaos zece minute. Da' lumea se uită la mine, se uită și nu-i venea să creadă cum de nu m'am fâstăcit eu de loc, în fața inspectorului. Cum ți-am spus, însă, eu nu mă tem nici de ministru, dar de un inspector? Chm! Nu'mi place să mă laud, însă știu c'am fost și eu profesor. Chm!...»

Și bunul meu bătrân vorbea într'una, mă oprea câteodată scurt în mijlocul drumului, mă bătea cu palma dreaptă pe umăr, apoi plecam înaintea.

«Cum îți spun, după un stert de ceas, dau repaos elevilor, iar eu mă duc în cancelarie. Acolo era Murgescu drept în mijloc, iar împrejur ascultau profesorii cum vorbea el. Cum am intrat, numa'-l văd pe Murgescu, dom'le, pleacă din mijlocul profesorilor, vine la mine, și nici una nici două mă sărută pe obrazul drept, — pe obrazul ăsta, domnule, înțelegi? Apoi îmi spune: «bravo, domnule Furculescu, dumneata ești cel mai bun profesor de științi din țara Românească». Na! să mă trăznească Dumnezeu dacă-ți spun minciuni!... Așa am fost eu, domnule, așa mi-a plăcut mie să fiu».

Apoi, ca și cum ar fi uitat să mai vorbească despre dânsul, bătrânul începu să-mi povestească despre tecioru'-său.

«Băiatul seamănă leit-poleit cu mine. Doar eu l-am făcut! Eu sunt tatăl lui. Ce băiat, domnule! Deștept, scrie bine, vorbește bine, om de duh, primit în toate casele mari cu brațele deschise, profesor la Universitate,—și ce tel de profesor? Cel mai bun, domnule. La cursurile lui se

duc studenți și dela alte facultăți, nu numai cei dela drept. N'ai ideie cum îmi seamănă băiatul ăsta mie. Ai cetit cartea lui, *Influența germană în România?* Admirabilă! Rar am putut să văd atâta pricepere la un om! Maiestatea Sa Regina l-a chemat la Palat, a vorbit, a discutat cu dânsul, și eră să-l oprească la masă, dar mai erau niște musafiri străini din Germania, și i-a spus c'are să-l cheme altădată..... Dar ce zici de alegerea dela Craiova? Candidat nou, ne cunoscut bine în țară, cum crezi c'a reușit? Cum crezi ca putut să-l trântască tocmai pe Emil Leonardescu? Băiatul meu...»

Omul acesta, dacă nu cauți să te scapi de el, are vreme să-ți povestească zile întregi aceiași și aceiași întâmplare cu inspectorul, aceleași și iar aceleași isbânzi ale feciorului. Dacă n'are nimica de făcut! Pensie bună are, alți copii nu-i mai îngreuiază viața, nevasta a îngropat-o de mult, — ce griji vreți să mai aibă domnul Furculescu? Poate c'ar dori să vie moartea la dânsul, dacă ar ști că nu mai are cui să pove-

tească ceva din vremea profesoratului, dacă ar crede că fecioru'-său a atins culmea măririlor. Dar Furculescu-junior e om tânăr, abia a trecut de treizeci de ani, și dacă la vremea asta a ajuns deputat, viitorul nu-i mai păstrează oare nici-o bucurie? nici o înaintare? nu poate să ajungă și ministru?

M'am întâlnit cu pensionarul Furculescu după vre-o trei ani. Îmbătrânise mult. Ôf! Doamne, ce repede îmbătrânește omul! O boală grea îl strânsese de pe ulițele Capitalei și dela cafenea *High-Life*, și-l trimise la un sanatoriu din Elveția. Doi ani a stat acolo. Aici, în România, a stat un an la țară, aproape de Craiova, unde avea o bucată de pământ din moși-strămoși. Apoi, plictisit de atâta străinătate, plictisit de singurătatea dela țară, se reîntoarce în București, unde avea destui cunoscuți, și unde putea să istorisească dela capăt succesele singurului său fecior, și întâmplările sale de pe când era profesor. E foarte slab. Pare un sfânt cu barba albă, mică, cu pielea uscată pe oasele bătrâne. Ochii, fără licării vii,

parcă poposesc obosiți în fundul orbitelor. Când ne-am întâlnit, începu să vorbească :

«Dumneata știi întâmplările din viața mea. Hei! domnule, am slăbit de tot, după cum vezi. Au rămas numai oasele și pielea din mine; bătrânețele nu dau puteri, ci sug sângele, fură carnea și usucă ciolanele. Și, cum s'a întâmplat, cu fecioru-meu n'o duc tocmai bine. De când a ajuns om mare, nu-mi mai ține în seamă nici un cuvânt. I-am spus să-și facă palatul pe Calea Rahovei; el: «nu!» A făcut niște hardughii pe Calea Victoriei, unde-i zgomo-tul mai mare. Doamne, Doamne, câte pa-rale a cheltuit! Așa-s tinerii cu învățătură. Îi zic eu odată: mă, pe tine te-a sărutat vr'un ministru? Da el: «Ia caută-ți de treabă; du-te mai bine acasă, că ești bă-trân și să nu te calce vre-o trăsură!» În-telegi? Așa mi-a vorbit mie, care sânt tatăl lui. Șade frumos? Minte de copil! Ce să-i fac? Îl cred, că-i tânăr, măcar că-i om mare... Cartea lui, *Influența germană în România* e un cap de operă. A ajuns la a șasea ediție. Acum scoate altă carte :

Istoria literaturii universale. Adică, știi dumneata ce vrea să zică asta? De pildă: când a scris Dante *Divina Comedie*, se naște întrebarea: ce scria Göthe pe vremea aceea? Ca și la istorie: cine era domn în țara Românească când se lupta Carol Quintul cu Francisc al II? Istoria universală a literaturii, adică istoria literaturii din toată lumea. Muncește de vre-o cinci ani. Și ce muncă! Numai Dumnezeu știe. Cu siguranță că-i dă premiul cel mare, de douăsprezece mii de lei, de la Academie.»

Îl ascult înnaite, și bătrânul îmi povestește mereu. Nu-l prea întrerup din vorbă, că-i supărăcios. Ne-am oprit în dreptul cafenelei *High-Life*.

«Hai să luăm câte un capușiner.

— Mulțămesc, domnule Furculescu. Mă cam grăbesc.

— Hai, domnule.

— Haide».

Intrarăm înăuntru. Ce fumăraie de tutun! Cafeneaua era plină de oameni le-neși, de samsari, și de câți-va poeți răpo-

sați și înmormântați în coloanele «Vieții literare și artistice». Ne așezară la o masă de lângă geamurile enorme. De când a fost bolnav, bătrânul Furculescu nu mai fumează; l-a oprit medicul. Fumul de tutun îl înneacă. Tușește din fundul pieptului, învinetindu-se. Începui să-mi vorbească iarăși de fecioru'-său :

«Om foarte deștept. Are o bibliotecă strașnică : cărți franțuzești, nemțești, englezești, rusești,—toate limbile din Europa. Să'l vezi când se așează la birou ! Deschide o carte, răsfoește, citește ici, citește colo, o pune de-o parte; deschide alta, idem; pe urmă alta, și alta, și alta, și-și umple biroul de cărți deschise. Iar după ce-și concentrează ideile, se pune pe scris, și scrie, și scrie câte patru ceasuri.

«Nu ține el socoteală de vorbele mele, dar ce să-i fac ? Bine că-i om mare.

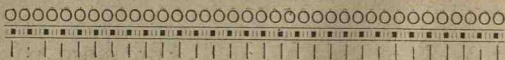
— Mare, domnule Furculescu, mare cât o piramidă din Egipt.

Am ieșit din cafenea și am pornit cu el în spre șoseaua Kiselef. Nu știu cum, dar îmi vine să cred că bătrânul acesta nu mai

are alt prieten afară de mine. Cu povestirile lui asupra aceluiași subiect totdeauna monoton, cu laudele lui fără nici-o margină, plictisea se vede pe toată lumea, căci toți tugeau de el. Eu eram răbdător, și-l ascultam veșnic, pentru că nu vroiam să-i stric niciodată cheful de a-mi spune întâmplarea cu inspectorul Murgescu și victoriile deșteptului său fecior. Și, acum, la bătrânețele lui, asta era cea mai mare bucurie și cea mai mare plăcere : să știe toată lumea cine a fost el și cine e feciorul său... Oamenii bătrâni, în țara mea, în această țară a nrecunoștinții, nu se pot bucura de mare trecere înaintea tinerilor. S'au dus vremurile vechi, când capul familiei era totul. S'au dus timpurile vechi, când bătrânii formau tribunalul judecătoresc. O luptă grea, pentru existență, se dă între tineri și bătrâni. Feluriți oameni în felurite vremi! Bătrânul meu Furculescu nu e nebun, dar slăbiciunea lui de a mări cele două fapte înseminate nu e nici primejdioasă, nici rea. Câte lucruri trebuie să treci unor bătrâni cu vederea !...

— Și pe când domnul Furculescu povesteà înaintea fel de fel de amănunțimi asupra chipului cum studiază și lucrează feciorul său; pe când eu mă gândeam la inima, la sufletul, la bucuriile lui, nici n'am putut să bag de samă când oiștea unei trăsură luxoase lovì cu putere în spate pe bietul bătrân, îl trântì jos, iar un cal îl lovì greu cu copita în cap, lăsându-l mort pe loc. În trăsură era Furculescu-junior, — se ducea cu cucoana la șoseaua Kiselef să se primble.

Bietul fecior avea dreptate când spunea :
«du-te mai bine acasă, că ești bătrân, și să nu te calce vre-o trăsură!»

ARHIVARUL

Lui Mihail Sadoveanu.

Sântem funcționari într'acelaș birou, dela 1 April, anul o mie și nu știu câte, de când a venit un ministru nou, care, în loc să fie preocupat de nevoile grabnice ale țării, se îndeletnicește, potrivit obiceiurilor pământului, cu schimbarea funcționarilor, ușierilor, portarului, dorobanților, etc.

Arhivarul Niculescu e un om palid, slab, și pare cu mult mai bătrân decât este. Are patru clase primare, nici mai mult nici mai puțin, dar așa l-a apucat vremea acum vre-o douăzeci și trei de ani, când a intrat copist în Minister. Ochii lui, —o! Doamne, ce fel de ochi sunt aceia cari n'au licăriri, nici de bucurie, nici de supărare, și cari privesc totdeauna înspăi-

mântați, ca și cum li s'ar desfășură înaintea o prăpastie groaznică, fără fund?! Arhivarul este într'al treilea grad ierarhic și cu toate acestea se arată supus și ascultător chiar copiștilor veniți de eri, de alaltăieri, în minister. Are nouă copii și al zecelea e pe drum. Jumătate din leafa lui e veșnic amanetată la casa de credit și ajutor a Ministerului. Și ce mai primește? O sută trei lei. Dar sunt douăsprezece guri în casă, care trebuie să se hrănească din munca lui, și-s treizeci de zile într'o lună! Și omul trebuie să mănânce cel puțin de două ori pe zi. Ajung oare banii pe cari îi iea în mână numai pentru pâine măcar? La naiba! dar de unde plătește el chiria, și gazul, și carnea, și verdețurile? Dar haine pentru doisprezece inși? Și-s două feluri de anotimpuri: calde și friguroase.

Durerea parcă a muncit zi cu zi să-l cuprindă în mrejele ei, să-l întărească, să-i împietrească inima. Când vine dimineața la slujbă, arhivarul se așează la birou și începe să «claseze» hârtiile, după numărul dosarelor, mapelor și fasciculelor. Face ți-

gări des, dintr'un pachet cu tutun negru, prost, cu mirosul desgustător. Muncește cu îndârjire un ceas, ori un ceas și jumătate, și pe urmă dispare o jumătate de ceas, sau chiar mai mult.

«Mă duc la Casa Școalelor să caut o hârtie», spune el către ceilalți funcționari,—și pleacă. Altă dată se duce la Casa Bisericii. Vreme de o lună am crezut; pe urmă am aflat că și Casa Școalelor și Casa Bisericii sunt în realitate două crâșme dintr'o stradă lăturalnică, unde arhivarul se ducea să beie rom. Când se întorcea, îi alunecau ochii în orbite, când în dreapta, când în stânga, trudindu-se zădarnic să-și statornicească privirile. În apropiere de gura lui, simțea că ești în apropiere de vrana unui poloboc cu oțet îngrozitor de acru, din care eșea un miros ce-ți producea o neplăcere și o scârbă în tot trupul.

Intr'o zi am eșit împreună cu el dela slujbă. Deschid vorba :

«Domnule Niculescu, am să-ți spun ceva, dar să nu te superi. Colegii dumitale te bârfesc. Știi ? Eu îți spun lucrurile acestea

nu ca să te fac dușman, ci ca să-ți cunoști prietenii. Colegii dumitale spun că și Casa Școalelor și Casa Bisericii sunt în realitate două crâșme.

— Nu-i adevărat... Mă duc să... caut câte-o hârtie.

— Bine ; dar de ce, când te întorci nu mai deschizi nici o vorbă cu dânșii, nici nu mai ai astâmpăr pe scaun ? Când te pleci într'o parte, când în alta, când parcă-ți cade capul înnainte, când înapoi. Nu te supără că-ți spun, dar ai atâtea inși în casă. De ce le iei mâncarea din gură ? De ce bei ?».

Arhivarul mă privi lung, cu niște ochi galeși, îndurerați, nu-mi răspunse nimic și coti la dreapta pe cea dintâi stradă care ieșea în drumul nostru.

— Nu vrei să mai mergi cu mine înnainte ? întreb eu. Parcă avem acelaș drum. Nu stai tot în strada Izvor ?

— Ba da, dar dacă merg cu dumneata, trebuie să trec pe lângă o băcănie unde am o datorie mică, și mă oprește băcanul în drum.»

Intr'adevăr, drumul dela Minister și până în strada Izvor era o adevărată problemă de dezlegat pentru arhivar. Nu era numai o băcănie, ci erau mai toate care-i dăduse ceva pe datorie; așa că el trebuia să înconjure o mulțime de străzi până ajungea acasă. Ce mai chin! Dar și dacă ajungea aici, nu ajungea la cine știe ce bucurie.

Aproape în fiecare zi găsea dinaintea ușei lui, ba pe pitar, ba găzarul, ba o mulțime de Olteni cu verdeturi, ba casapul, în stârșit, toți «furnizorii» arhivarului.

Ticăloasă viață!... Incepeau sfezile. Fiecare avea câte ceva de spus :

«Când îmi plătești, domnule? Să știi că nu-ți mai dau nici o pâne.

— Ce ai de gând să faci cu mine? Să știi că nu-ți mai dau nici o litră de carne.

— Mult ai să mă amâi cu datoria?

— Dar cu mine ce faci?

— Ce înseamnă porcăria asta?

— *Funcționar* ești dumneata, ori hoț? Țipă un Oltean.

Fiecare îl întrebă și se răcăduia la el.

Și după ce făceau altă dată chiar câte

trei sferturi de ceas zgomot, după ce-l chinuiau ca pe Hristos, iar el îi amână până la leafa viitoare, cu glasul lui domol, liniștit, dar amărât groaznic în suflet, «furnizorii» plecau turioși, suduindu-l și batjocurindu-l ca pe cel mai neînchipuit ticălos. În sfârșit, arhivarul intră în casă. Ce mai casă! Două odăiți strâmte, întunecoase, în fundul curții. Și era atâta lume în curtea aceia, căci proprietarul, ca să poată câștiga mai mult, zidise o mulțime de «apartamente». De obicei, când intră arhivarul pe poartă, locatarii eșeau să-l vadă, se uîtau la dânsul ca la un ciumat, ascultau toată sfada cu creditorii lui, apoi intrau în casă bombănind: «ce scandal! ce scandal!» Mulți chemau proprietarul și-i hotărau: «dacă nu- dai afară, să știi că ne mutăm.»

În casa cea nu s'a mai pomenit de multă vreme despre vre-o bucurie. Nevasta lui, prăpădită de slabă, cosea petic lângă petic, și se trudea fel și chip să ascundă borteale unui pantalonaș, sau prindea zdrențele una de alta dela rochițele copilelor.

Fata cea mai mare, în vrâstă de vre-o douăzeci de ani, ofrîcoasă, zăcea într'un pat murdar, pe o saltea de paie. Oh! Doamne, cât eră de pierdută! Boala îi supsesse pe nesimțite bruma de carne slabă ce-o mai aveà, și-i lăsase pielea galbenă ca șofranul să-i acopere oasele lungi, subțiri. Ochii ei albaștri, măriți parcă de boală și de mizerie, priveau cu o melancolie care te îngrozește, care înduioșează inima cea mai sălbatică. Dar ceilalți copii?

«Este pâne? întrebă arhivarul când a intrat în casă.

— Numai una. Dar tu nu știi, betivule? Nimeni nu vreà să ne mai deie nimic pe datorie.

— Dă-o copiilor.»

Niculescu eși afară din casă, cu truntea încrețită, c'un surâs de desnădejde pe buze, și porni agale către Minister, pe aceleași uliți lăturalnice pe unde nu aveà nici un creditor. La Minister, după masă, cine și-a închipuit că arhivarul n'a avut ce să mănânce? Miroseà însă a rom.

Nu se plîngeà nimănui de nimic. Nes-

fârșitele suferinți îi împietrise inima, gura, ochii. Nu mai simțea greutatea unei lovituri nouă, nici apăsarea ei. Fiecare nenorocire parcă eră făcută pentru dânsul. Și se deprinsese cu acest trai înspăimântător de greoi, cum e deprins viermele cu iuțimea înăcrită a hreanului.

Cum ajunse la Minister, se așeză la birou și începù iar, după cum îi eră slujba de atâția ani, să-și «claseze» hârtiile după dosare, mape și fascicule.

Câțiva funcționari mai vechi îmi spun că arhivarul Niculescu aveà o memorie cum n'au mai văzut în viața lor; acum n'o mai are din pricina alcoolului. Se spuneà că arhivarul știà pe de rost cutare hârtie, de pildă, în ce dosar, ce mapă, în ce fascicolă eră cusută. Și însemnați că arhiva unui Minister este enormă: sute de dosare și mii de fascicule.

Seara am eșit împreună. L-am împrumutat cu cinci lei.

«Dacă dumneata n'ai beà după cum bei, fii foarte sigur, domnule Niculescu, c'ai

putea să-ți duci casa cu leafa dumitale întreagă de două sute zece lei. Dar așa.....

— Beau, domnule, e drept, beau de supărare. Eu muncesc pentru douăsprezece guri.

— Da, da, dar guriile dumitale îi dai mai mult decât dai la un loc la cele unsprezece, pe care se cheamă că le hrănești.

— Nu-i așa. Eu nu-s vinovat. Nevasta mea e o ticăloasă. I-am spus de sute de ori să nu mai facă atâția copii; ea: «nu!», Fată de popă, crescută în băiguelile credinții. I-am spus de mult: fă, du-te la o moașă să te învețe ce să faci. Ei i-a fost frică de Dumnezeu. Dacă n'a vrut să mă asculte,—treaba ei! Eu ce pot să-i fac?»

Ce eram să-i răspund? Să'ncep un curs de morală? Ne-am despărțit. Arhivarul coti pe ulița lăaturalnică. Acasă, copiii flămânzii ca lupii în mijlocul iernii grele, copiii uscați săriră pe dânsul și-i zmunciră cele patru pâni de subsuoară.

«Băgați de samă să v'ajungă și pe mâne la prânz.» Se trânti pe un scaun și

plin de gânduri își privea fata bolnavă, care scăpa ca prin urechile acului din primăvară în toamnă, anotimpurile de descurajare ale ofticoșilor. În seara aceea s'au culcat toți cu pânțele pline; dar nu mai rămăsese nici o pâne.

Deștept, priceput n'a fost niciodată arhivarul Niculescu; toată munca lui, pe vremuri, se rezamă pe ținerea de minte. Astăzi nu mai face treabă de cinci bani. Hârtiile dela un dosar le coase la altul, le irosește pe ici, pe colo, le pierde. Ajutoarele lui au început să se plângă des directorului că arhivarul îi încurcă la treabă. Și directorul e om milos; știe că Niculescu are o spuză de copii, și-l cruță. De multe ori îi spune:

«Domnule Niculescu, șezi deoparte. Las' să «claseze» hârtiile subalternii; dumncata coase dosarele.»

Arhivarul însă nu vrea să asculte. Toată viața lui, de când e funcționar, a «clasat» hârtiile; acum a oare la bătrânețe, când trebuie să fie respectat, e drept să fie cūsător de dosare? Și o mândrie, la care nu

m'am așteptat niciodată, se trezi în sufletul lui deprins cu umilința. Cum adică, ajutoarele lui, venite de eri, alaltăeri, să-l învețe pe dânsul șurubăriile arhivei? Inșă niciodată nu se opunea în gura mare, ci pe ascuns, când se destăinuia vreunui funcționar din altă direcție, care aveà vreme să-l asculte și să-l îndârjească :

«Ai dreptate, domnule Niculescu. Dumneata, om de atâția ani în Minister, funcționar vechiu, priceput într'ale arhivei, să ascuți de ajutoarele dumneatale venite de un an ori doi? Nu-i drept.

— Sigur că nu!»

Și arhivarul, după ce era astfel încurajat, după ce auzeà și din gura altora că are dreptate, căci el singur n'a putut ști nici odată ce este dreptatea, pornea..... la Casa Școalelor ori la Casa Bisericii.

Intr'o zi primește o veste trista : murise tatăl său într'o comună din apropierea Bucureștilor, în satul în care s'a născut arhivarul. Avere multă n'a rămas în urma mortului,—atâta doar : o casă, doi boi și o bucată de pământ ca un hectar. Niculescu

a vândut totul. O mie patru sute de lei. Vă închipuiți ce bucurie au putut produce acești bani în casa celor doisprezece flămânzi? Pentru Dumnezeu! Iată sânt în viața omului timpuri așa de veninoase, când moartea cuiva, a unei rude, a unui părinte, în loc să ne frângă sufletul de durere, ne produce un fel de bucurie drăcească. E o lovitură sfâșietoare pierderea unui tată; dar oare prin moartea lui n'a adus belșug și înseninare? Belșug pentru burțile goale, lipite pe șira spinării; și înseninare pe frunțile galbene și lucii ca de mort, pe obrajii sbârciți la o vrâstă când trebuie să vedem pe față numai rumeneală, îmbujorare.

Casapul, pitarul, Oltenii și ceilalți «furnizori» nu mai țipau dinaintea ușii d-lui Niculescu. Copiii aveau hăinuțe noi. Intr'o oală nouă, mare, fierbea carnea cu cartofi sau cu fasole, în fiecare zi. Ceilalți locatari din curtea ceia nu-l mai așteptau, uneori dezbrăcați ca în mijlocul verii, în ușa. Proprietarul nu mai primea plângeri. Dar domnul Niculescu nu s'a lăsat de băutură. Ca să nu fie silit să se ducă de multe

ori la... Casa Școalelor, și-a cumpărat o sticlută pe care o umplea des cu rom, dar care erà mai întotdeauna goală, când o căutai în buzunar. Și beà într'una. Aju-toarele își eșiră din minți și se plâneau de două-trei ori pe zi directorului.

Erà pe la sfârșitul lui Octombrie. Intr'o zi, arhivarul venise așa de beat la slujbă, după masă, încât căzù de pe scaun. Când veni directorul, îl privi cu scârbă, l-a făcut «vită nesimțitoare», apoi s'a întors în birou și i-a făcut hârtiile de destituire.

«Să-l învăț minte!» țipa directorul în cancelaria lui.

Nu știà când și cum a venit, dar a doua zi dimineață s'a trezit acasă. Tremurà ca de friguri și era galben ca ceara și prăpădit.

«Na, ticălosule, iată ce-ai făcut!» spuse femeia, dându-i o hârtie. Arhivarul o luă cu mâna tremurătoare, și-și cetì destituirea, fără să i se miște măcar un mușchiu al feții. Apoi căzu pe gânduri, privind într'un colț al odăii. Copiii îngrijorați se uitau la dânsul, și parcă nici nu răsufiau. Incepu să grăiască :

«Persecuție! Ajutoarele mele, fire-ar al dracului! *Supalternii* mei m'au mâncat fript. Știu, Persecuție!...

— Persecuție? răspunse nevasta. Asta-ie persecuție? Te îmbeți în fiecare zi ca un netrebnic și pe urmă spui că te persecută? Mi-ai mâncat zilele, bețivule, ardă-te focul! Of! Doamne, ce să mă fac cu atâția copii!...»

Căzù pe pat, cuprinsă de un plâns zburcumat și scoțând suspine care-i despicau pieptul slab și uscat ca iasca.

«Să taci din gură! țipă arhivarul. Ai auzit? Tu ești nenorocirea mea. Tu mi-ai făcut atâția copii. Ți-am spus să te duci la o moașă, ți-am spus de acù doisprezece ani, — te-ai dus? Ha? Acuma plângi?»

Ca niște statui ale mizeriei omenеști, copiii își priveau împietriți părinții. Cei mai micușori nu pricepeau cele ce auzeau; cei mai mari începură să plângă. Arhivarul, tremurând, se îmbracă și plecă la crâșma din apropiere. Nici n'a venit la masă. Seara, pe înnoptate îl aducea var-

distul acasă, ținându-l de mână să nu cadă. Capul îi atârna într-o parte ca o greutate netolosoare.

«Ce faci, nebunule? Nu-ți bagi mințile în cap?» țipă biata temee cum îl văzù. Copii ieșiră în fața ușii. Nu scotea nici unul vre-un cuvânt.

«Iată cum te-ai îmbătat, ticălosule! Nu te gândești ce faci? n'ai milă de nenorociții ăștia? Unde ai s'ajungi cu beția?»

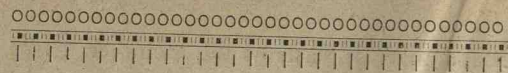
— Ce fac?» Și arhivarul, combăltâindu-se pe picioarele șubrede care nu-l mai puteau ținea, făcù o sfortare puternică, își apucă nevasta de mână, și spuse vardistului:

«Na, măi, iea-o!... du-o la tine acasă... m'am săturat de dansa... nu-mi mai trebuie copii... na, iea-o... du-o... a ta să fie noaptea, da' ziua s'o trimeți să îngrijească de copii... ai înțeles?... Ia-o!...».

Copiii priviră un moment nedumiriți, apoi începură să țipe și săriră să-și scape mama din mâinile bețivului. Vardistul porni idiotit. Fata cea mare, cum ședea nemișcată în pat, începù să plângă, și-i curgeau

boabe mari de lacrimi din ochii ei măriți
de boală și mizerie.

Deasupra căzării lui Cuza, luna se înalță
zâmbitoare, învălind cu lumina ei bună
pământul ascuns într'o noapte adâncă.

„RECLAMA E SUFLETUL COMERTULUI“

Greu lucru e să fie cineva poet adevărat!... Nu-i vorbă, un poet bun, ales, un poet mare, este recunoscut și consacrat, după un vechiu obicei al pământului, abea după-ce a dat ortul popii. Poeti de mâna a treia, slavă Domnului! avem destui. Fiecare capitală de județ, fiecare orașel, începând dela Mamornița și până la Vârciorova, își are poetul sau poeții trebuincioși sau netrebuincioși. Mai cu seamă, cred, netrebuincioși. Românul se naște poet, spune Alexandri într'un moment de rătăcire sufletească; însă cu toată credința mea contrară, mi se pare că are dreptate până la un punct. Dacă se găsesc poeți în fiecare parte a țării, și pe tot cuprinsul ei, atunci, mă rog, de ce ne-am mai împo-

trivî spuselor lui Alexandri? Deci sunt și eu de părere că țara noastră este un adevărat Olimp, însă un Olimp.... al mediocrității. Prin urmare: *Românul se naște poet mediocru*. Sunt și excepții, rar, rar de tot, degetele dela mâni ajung ca să-i numeri, — și dumneavoastră vă gândiți poate la aceste excepții, pe când eu mă retrag din discuție și mă duc la poetul Vasile Țărălungă.

Mă duc, și pe drum mă gândesc mereu. La ce? Imi vine greu să vă spun așa în două-trei cuvinte; dar iată ce zic eu: nu toată lumea are puterea să-și cumpere diamante. Se împotrivește cu indignare, de cele mai multe ori, punga, — bat-o Dumnezeu! Dar nimeni nu mă poate opri să nu-mi cumpăr diamante talșe, safire și rubine de sticlă, ca să-mi pot ascunde, — mai știi? sărăcia. Și iată unde am voit să ajung: dacă nu sunt Alexandri, sau Grigore Alexandrescu, sau Eminescu, am pierdut oare dreptul să pot imita pe unul sau chiar pe toți? Cred că nu. Și apoi, sunt unii poeți cari sunt bucuroși să fie nemuritori cel puțin în timpul vieții lor. Sunt

alții, imitatori, o specie de oameni cari cred că și ei simt întocmai, de pildă, ca Eminescu, și le place a crede că ei și autorul Luceafărului au crescut, dacă se poate zice, dintr'o rădăcină. Alții merg cu imitarea și mai departe: nu îmbracă șoșoni iarna; nu se duc la Palatul Regal cu logodnica, cu socru, cu soacra și cu toate rudele, cum ar trebui să se ducă un poet adevărat; fumează, beau, pierd nopți, — mă rog, aproape întocmai ca Eminescu.

Și pe când dumneavoastră, cetitori ați rămas să convorbiți despre excepțiile mari și rari din Olimpul mediocrității, nici nu știți că eu, gândind mereu pe drum, am ajuns în odăița poetului Vasile Țarălungă.

Ce ochi frumoși are poetul! Ce sprâncene groase și îmbinate! Ce frunte inteligentă! Și vorbește răpede.

«*Servus*, Țarălungă.

— Bună ziua.

— Dar ce ai?... Parcă ești supărat, îi spun eu.

— Cam supărat».

Și intrarăăm de-adreptul într'o discuție literară.

«Inchipsește-ți, mă, ce-am pățit! Începă poetul. Mi-am strâns toate poeziile, le-am transcris pe un caet și m'am dus cu el la criticul Honoriu. Il cunoști? Un măgar. Imi iea caetul, pune mâna pe un creion roș, începe să citească, taie ici, taie colo, taie dincolo, îmi taie optsprezece poezii din cele patruzeci și cinci care le aveam. Apoi îmi spune: «Domnule Țărălungă, dacă vrei să mă ascuți, să nu publici poeziile pe cari le-am tăiat cu creionul roș. Asta e părerea mea»... Un măgar! Imi ieau rămas bun dela dânsul, prefăcându-mă că-i mulțumesc din inimă, și mă duc la criticul Porcius.

— Bravo! bine-ai făcut! grăiesc eu. Criticul Honoriu e un nesuferit, un...

— Măgar... Dar nici Porcius nu-i mai cum se cade. Țăsta mi-a tăiat douăzeci și patru. Închipsește-ți! A găsit bune pe unele cari mi le tăiasă Honoriu și rele pe cari... de! le socoteam bune, după părerea celui dintâiu.

— Și ce-ai făcut pe urmă ?

— I-am mulțămît și ăstuia și am plecat în spre casă. Mă gândeam pe drum : ce fel de oameni sunt criticii, nene ? Iși bat joc de lume. Pe semne ei cred că un creion de pe masa lor, poate să șteargă de pe suprafața pământului orice volum de poezii. Ei, asta-i ! Dar ca să nu fiu amărât, și ca să nu mi se pară că judecata lor a fost pătimasă, mi-am luat inima'n dinți și m'am dus la domnul Boliviu. Zic în mintea mea : dacă nici Boliviu n'o fi om de treabă, apoi s'a mântuit ! Zvârl tocul jos și m'apuc de altă meserie... Il cunoști personal pe Boliviu ?

— Nu, răspund eu.

— Un om foarte cum se cade. M'a primit zâmbind. Vezi, și Boliviu mi-a tăiat poezii, dar a fost blând, nu mi le tăia întregi : ici o strofă, dincolo alta, ici un început, dincolo un sfârșit. Și totdeauna când îmi tăia câte ceva, îmi spunea : «la urma urmei, merge și așa cum le-ai scris d-ta». Ce vrei ! om drăguț, foarte drăguț.

— Și câte poezii ți-a ciuntit ? întreb eu.

— Ei ! mi- ciuntit el cam multe, mi se pare că vre-o treizeci și una, dar numai câte-o strofă, două.

— Adică, în total, spun eu ca să-l necăjesc : optsprezece șterse de Honoriu și cu douăzeci și patru șterse de Porcius, fac patruzeci și două șterse. Tu ai patruzeci și cinci cu totul. Câte îți rămân neșterse ? Trei. Nu cumva și aceste trei sunt ciuntite de Boliviu?»

Țărălungă începù să râdă de gluma mea. Își trage sertarul dela birou, face o țigară, fac și eu una, pe urmă îl închide.

«Și ce ai de gând să faci acum ?

— Îmi public volumul.

— Cu toate poeziile ?

— Sigur..... Honoriu și Porciu 's niște măgari. Corectez ceia ce mi-a arătat Boliviu, îndreptat pe ici pe colo, și—gata !

—Și ce titlu ai să-i pui volumului ?

— *Flacări !*

Începurăm, pe urmă, după obiceiul scriitorilor noștri, când se întâlnesc doi trei la un loc, să bârfim pe socoteala celorlalți. Cutare nu mai scrie, pentru că s'a îmbo-

gătit; cutare, de când s'a însurat c'o fată bogată, nu mai cântă îndurerarea vremurilor nouă; criticul cutare e plouat într'una de când nici o revistă literară nu-i stă la îndămână; cel mai bun poet e X, al doilea Y, al treilea Z; prozatorul cel mai bun e fără îndoială F, al doilea R, al treilea N și așa mai departe, un fel de clasificăție nenorocită, introdusă de curând în literatura noastră.

După vre-o două ceasuri de comparații, de clasificări, de convorbiri asupra criticilor și poeților mai tineri, ne despărțirăm. Afară era o căldură năbușitoare de Iulie. Parcă se topea aerul. Pe străzi trecătorii erau rari. Mă urc într'un tramvai, obosit și el parcă de căldură, și plec acasă.

Iată-mă în singurătatea odăiței mele, dintr'o stradă lăturalnică, tăcută. Am observat la mine un lucru: de câte ori mă întorc dela un scriitor, apoi toată ziua mă gândesc la dânsul, și seara, și noaptea târziu, până când Morfeu îmi închide cu deasila ochii și nu mă mai lasă să-mi pierd vremea zadarnic, neadormit. Așa că, pre-

cum vedeți, când m'am întors dela poetul Țarălungă, am fost silit să mă gândesc numai la dânsul toată ziua aceea. Și era zi de vară, zi de Iulie, lungă, foarte lungă!

Poetul Vasile Țarălungă e un om, care, dacă va mai urmă să fie așa de modest, moare fără să fie cunoscut măcar între contemporanii lui. Nu zic, e bună modestia, dar modestia mare, modestia enormă ucide totul. Trebuie și o leacă de... cum să-i zic mai bine?—obraznicie. Țarălungă e așa de modest, încât, chiar atunci când trimete la o revistă vre o poezie, pune în plic și o marcă de cinsprezece bani, ca să nu cheltuească administrația cu înapoierea manuscrisului, când comitetul de redacție s'ar fi purtat prea crud. Dar asta nu-i nimic. În Olimpul mediocrității cunosc poeți cari ar fi bucuroși să plătească și douăzeci de lei ca să li se publice poezia dedicată iubitei, sau subprefectului. Țarălungă n'a cutreerat redacțiile tuturor revistelor; el a făcut altceva: a trimis numai poezii fiecărei reviste. Și foarte bine a făcut! N'a cutreerat redacțiile, bine înțeles, ca să nu fie silit să intre în

vre-o școală literară; și a trimis poezii la fiecare revistă, ca să arate un lucru mare: arta e sfântă ! Nu există symbolism, nu există realism, nu există naturalism. Artă plutește senin, deasupra capului fiecărui geniu, fie pesimist, fie optimist. Și cu astfel de principii, vedeți și dumneavoastră, Țarălungă nu doreă să fie stâlpul puternic al cutărei sau cutărei reviste, nu voia să știe că face parte din cutare școală, ci-i plăcea mai mult să treacă neobservat în colțul tuturor revistelor, modest, fără să se gândească vreodată a face larmă împrejurul numelui său. Puțin îi pasă lui Țarălungă dacă ideile lui sunt bune sau rele,—chestiunea însemnată e că aceste idei se bucurau de mare trecere în fața autorului lor : un tată duios care își iubește cu adevărat copiii, fie orbi, fie surzi, fie muți, fie la urma urmei, chiar feți-frumoși, și care se gândește să le facă viitorul din vrem : pe unul îl pune funcționar la Creditul Urban, pe altul la Creditul Rural, pe altul la cutare Minister, pe altul la C. F. R. etc. etc.

Abia acum îmi explic de ce s'a dus Țărălungă la critici, înainte de a-și scoate volumul. Poetul știă un lucru: criticii sânt întocmai ca acei oameni pe cari îi ospătezi bine, dar cari spun la lume c'au eșit flămânzi, îndată ce-au trecut de pragul casei tale. Țărălungă s'a dus pe la critici și le-a cerut părerile, nu pentru că el nu-și dădea samă de valoarea volumului său, dar ca să poată face pe critici să cadă în capcană. Încă înainte de a se duce la Honoriu, la Porcius și la Boliviu, Țărălungă știa c'are să-și publice toate cele patruzeci și cinci de poezii; dar el a făcut acele vizite numai ce să arate un fel de plecăciune pentru aceea cari se zice că sunt ecoul opiniei literare publice. Deci poetul a făcut un act diplomatic. Va scrie rău, de pildă, criticul Honoriu despre dânsul? Țărălungă, va putea spune: Honoriu e un răutăcios! Lui Honoriu îi e ciudă c'am publicat și poeziile pe care mi le-a șters cu creionul roș. Dar ce e Honoriu? Maestru? Nu! Atunci? Și iată mulțămirea pe care o va avea Țărălungă: poeziile lui șterse cu creion roș nu

sânt rele, dar lui Honoriu îi e ciudă că părerile lui n'au fost ascultate; deci critica lui va fi răutăcioasă, zoilică. Natural, fiecare critic conștiincios se va feri să fie un Zoil, și prin urmare *Flacărilor* lui Țărălungă, dacă vor fi apreciate rău, vor fi de vină criticii răi, nu poeziile lui; iar dacă vor fi apreciate bine,—o! aceasta ar fi o durere, căci el în totdeauna a fugit de reclamă și de tam-tamuri. Țărălungă are convingerea că talentul mare, talentul adevărat iese la iveală, oricât s'ar trudi criticii să-l înăbușească. «Tragedia omului» de Madăch a stat multă vreme în întuneric — ei și? Câți nu compară astăzi «Tragedia omului» cu faimoasa tragedie a doctorului Faust?!...

A venit toamna. Aerul de munte, primblările dese și băile care le-am făcut în apa Trotușului m'au întărit din nou pentru munca ticăloasă de birou. N'am avut în tovărășia mea nici un poet, nici un prozator și nici un critic. Și ce bine am petrecut! N'am auzit bârfeli, n'am luat

parte la intrigile de culise, n'am cetit «Convorbiri critice». Ci mă sculam în zorii zilei, și plecam la deal, pe coasta muntelui Tajbuga, până ce ajungeam deasupra piscului pleșuv, și de aici mă uitam în toate părțile, departe, departe, cale de peste o sută douăzeci de kilometri. Vedeam târgul Romanului, târgul Buhuș, și sate multe, zvârlite ici și colo, pe dreapta și pe stânga Tazlăului Mare, care-mi părea o imensă cordeă alburie, tremurătoare în soarele cald. Și când m'am văzut așa de sus; când am văzut atâta întindere de pământ; când satele, în depărtări imense, păreau niște moșoroaie de furnici, — eram să zic : au, doamne, cine e mai mare decât mine ? dacă n'ar fi trecut pe deasupra capului meu un vultur pleșuv enorm, care mi-a adus descurajarea în suflet, dovedindu-mi că nu este mai mare acela care e înalt de doi metri, sau acela care merge în catalige, ci stăpânul unui cap din care poate țâșni o concepție superioară, geniul.

Văd că mi-am lăsat cetitorii în mijlocul drumului. Le-am spus ceva despre Țără-

lungă, și acum vreau să le spun despre petrecerile mele din vacanță. Iertare!

După ce m'am întors în București, vre-o patru-cinci zile nu mi-a fost tocmai bine. Nici nu-mi eră foame, nici sete, nici n'aveam gust de primblat, nici de vorbit. Mă duceam la slujbă, până la ora unu după masă, pe urmă mă întorceam acasă, și nu mai ieșeam până a doua zi, când plecam din nou la Minister.

Intr'o Sâmbătă sara m'am dus la Țărălungă. Ne-am îmbrățișat, și pe urmă am început, amândoi, să ne povestim impresiile din călătoriile noastre. El mă plictisea cu povestirile lui, eu pe el cu ale mele. Ca să puie odată capăt discuției, Țărălungă își deschise sertarul dela birou și...

«A! ți-ai tipărit volumul? Bravo... Felicitările mele! isbucnesc eu deodată.

— Mulțămesc!»

Și mi-a fost dat să văd atunci cea mai mare bucurie pe care am văzut-o vre-o dată pe fața cuiva. Nu-i zâmbeau numai buzele, ci și barba, și obrajii, și ochii, și sprâncenile, și fruntea, și părul din vârful

capului. Cel puțin inima lui, îmi închipuiam că nu mai bate ca toate inimile, nu se mai zvârcolește, ci dansează după cel mai frumos și mai celebru vals din lume.

Iau volumul, îl răsfoiesc. Are literă frumoasă.

«Va să zică, încep eu, criticii, pompierii cari voiau să-ți stingă *Flacărele*, au acuma de lucru.

— Au și n'au. Până acuma nici unul n'a pomenit de volumul meu, nici măcar nu m'a înjurat.

Și prietenul Țărălungă, după ce și-a aprins o țigară, a început să vorbească :

«Aproape de Crăciun am să scot ediția a II-a.

— Da ? Crezi că se vinde până atunci ediția I-iu ?

— Cu siguranță. Are să-mi cumpere Administrația Domeniilor Coroanei o sută, Casa Școalelor cred că are să-mi cumpere cinci sute, restul se vinde până atunci. Aproape de Crăciun scot ediția a II-a, și

am să-l dau și lui Alcalay, să-l scoată în «Biblioteca pentru toți». Ce zici ?

— Ce să zic ? Faci bine, Altfel prețul de doi lei mi se pare cam mare. Volumul n'are decât 99 de pagini, și lumea nu vrea calitate, ci cantitate.

— Da. Însă îl dau lui Alcalay, nu pentru că-mi plătește cine știe cât, dar are mijloace de popularizare.

— Bine.

Și încruntându-și puțin sprâncenile, Țărălungă mă privi cu ochii lui negri, apoi începù să vorbească repede, cu mici întreruperi :

«Am observat un lucru : nici un volum nu se vinde dacă n'are reclamă. Trebuie reclamă și iar reclamă ! Te laudă ; te înjură, — nu te supără ! asta e reclamă. Altfel cum are să se tacă în jurul tău aureola de glorie ? Chiar tu, dacă vrei, mi-ai face mare plăcere să râzi de mine. Nu mă supăr de nimic, dar să râzi în mod inteligent.

— Vezi că eu nu pot să rîd ; cel mult pot să te înjur, zic așa într'o glumă.

— Nu face nimic. Înjură-mă ! Crezi c'am să pierd?... Nu mai dau nimic, la nici o revistă, dacă nu-mi plătește. Scoate banii, poftim poezia !»

Un ceas întreg mi-a vorbit Țărălungă despre trebuința reclamei. Când am plecat dela el, îmi vuia capul ca o râșniță care macină. O ! dragul meu Țărălungă, *quantum mutatus ab illo !*

Cine te-ar mai fi recunoscut oare ? Unde este modestia poetului ? Și o compătimire adevărată, într'un moment de sinceritate, mi-a cuprins sufletul. Atunci mi-am adus aminte de Eminescu. Numai el a fost modest, numai el a putut fi în lumea lui nemuritor și rece. Aș putea zice că focul sacru al lui Eminescu scotea flăcări dintr'o mie de stânjeni de lemne; iar focul sacru al lui Țărălungă e făcut numai din câteva găteje. Ce-are a face, însă ? Nu e foc și ăsta și celălalt ? Nu te frigi și ici și dincolo ?

Dar, pe de altă parte, m'am gândit altfel. Fugind întotdeauna de Administrația Domeniilor Coroanei, a făcut bine Eminescu ? Virtutea șade între două vicii : de-oparte

stă excesul de virtute, de partea ceialaltă e virtutea înjumătățită. Prin urmare excesul de virtute al lui Eminescu nu era tocmai o virtute adevărată. O fată frumoasă ispitește nu numai tinerețea, ci chiar bătrânețea sfântului Neculai.

De ce să steie Țărălungă în întuneric? Nu e bine ca omul de merit să guste din glorie în timpul vieții lui? Ba, da!... O, scumpul meu poet, îți mărturisesc că schimbarea ta nu mă mai minunează acum... Până când poeții vor gusta din glorie, ca să zic așa, numai după moartea lor? Până când medicii, farmaciștii, și advocații, și moașele și inginerii pot să-și facă reclamă și poeții nu? Până când negustorii își vor bate toba în jurul mărfurilor lor, iar poeții vor tăcea și vor fi mulțamiți cu șoarecii cari mănâncă volumele, în loc să le citească? Până când se vor lăsa poeții la gustul cetitorilor, cari nici nu se gândesc să-i răsplătească, nici să-i glorifice, nici să-i clasifice? Da! Țărălungă are dreptate. Cu timpurile de acum ne ducem dracului, ne închidem într'o anticărie și nu ne cum-

pără volumele decât cercetătorii rari, singuratici, sau bibliofilii maniaci.

Am ajuns acasă. Ca întotdeauna când mă întorc dela un scriitor, în ziua aceea m'am gândit numai la Țărălungă. Ce metamorfozare curioasă! Ce va să zică un volum de poezii! Poate face limbă pentru un clopot enorm din limba scurtă a unui mut. Cine a putut schimba ideile poetului modest? Un geniu bun sau un geniu rău? Dar ori și cum îl judecam, vedeam bine că Țărălungă are dreptate, deși după alt criteriu se judecă operele literare.

Și în seara aceea am adormit gândindu-mă la chipul cum aș putea râde de el sau cum l'aș înjură ca să-i placă mai bine, numai să-i fac reclamă...

Nu ne-am mai văzut după asta vre-o două săptămâni. Când ne-am întâlnit, Țărălungă mă ia de braț, ne ducem prin Cișmigiu, vorbește, vorbește, apoi, vrând să-mi facă o surpriză, scoate o scrisoare din buzunar și-mi spune:

«Ai citit poezia mea *Ahasverus* ?

— Da !

— Atunci citește această scrisoare».

Destac scrisoarea și o citesc. Printr'ânsa, rabinul dela Buhuș mulțamea pentru volumul trimes, cu minunata poezie *Ahas-verus*, și-l rugă să-i mai trimeată încă cinci volume, pentru școlile evreești din localitate, adăogând și timbre în valoare de zece lei.

«Bravo! Bravissimo! izbucnsec eu, râzând.

— Râzi? Poți să râzi! Atâta știu că volumul se vinde. Aproape de Crăciun scot ediția II-a și-l dau lui Alcalay, în «Biblioteca pentru toți», să-l popularizeze.

Ne-am despărțit. Fericit acel ce-a spus că reclama este sufletul comerțului. Și acum mă gândesc dacă am râs sau am înjurat pe prietenul meu Vasile Țărălungă.

The right man in the right place.

DIN VIAȚA MEA

Pentru acei cari au ajuns
în mintea copiilor.

Am să vă spun o poveste din viața mea, o poveste frumoasă și scurtă, ca să nu vă plictisiți cetind.

Tata eră gospodar foarte bun. Avea cai, boi, oi, vaci, o mulțime de pasări în ogradă, și zece măgari. De multe ori ajutam tatei la treabă, alteori mă trimetea cu dobitoacele pe câmp. Ba, într'o zi m'a trimis cu măgarii la iarmaroc, la Bârlad, să-i vând.

«Bagă de seamă! —mi-a zis tata— iacă îți dau unsprezece măgari să-i vinzi. Caută și te tocmește bine, să-i dai cu preț bun, și să nu cumva să prăpădești vreunul pe drum.

—N'ai nici o grijă, tată,— am răspuns eu—; dar de ce spui că-mi dai pe seamă unsprezece măgari, când sunt numai zece?

— Al unsprezecelea ești tu, mi-a răspuns tata râzând. Hai pleacă la Bârlad!...»

Și am plecat la drum, într'o bună dimineață. Aveam un biciu strașnic în mână — și vai de capul măgarului care nu mergea pe drumul drept!... Îl mâncă mama dracului. Plesneà pielea de pe dânsul când îi croiam câteva pe spate.

Pe la amiază m'am oprit în margina unei păduri. Am legat măgarii cu câte un capăt de frânghie lângă zece copaci: câte un măgar la fiecare copac; iar eu mi-am luat traista de după gât, am scos o turtă și puiul pe care mi-l fripsese mama, și am început a mâncă.

După ce m'am hodinit bine, am pornit iarăși la drum; dar mă dureau picioarele de nu mai puteam. Ba, într'o vreme începusem să scâncesc. Un om cu care m'am întâlnit în cale m'a întrebat:

«De ce plângi, măi băete?

— Mă dor picioarele, bade,

— Măăăai! da prost mai ești. De ce nu încaleci pe un măgar?

— Că bine zici, bade!»

Omul și-a cătat de cale; iar eu am încalecat pe un măgar și am pornit înaintea. Am mers, am mers, am mers o bucată bună de drum, până când ajunsesse soarele la toacă. Ce bine era călare!... Imi zic odată în gând: ia să vedem dacă nu am pierdut vreun măgar,—și încep să-i număr... Ii mai număr încă odată. Bre! ce comedie e asta?!... Erau numai nouă măgari. Mi-am închipuit atunci că, fiind mulți, nu-i pot număra fără să fac greșală. M'am dat jos de pe măgar și am început să-i număr pe rând, câte unul. Erau tocmai zece. Când eram călare, număram până la nouă; când eram jos, număram până la zece. Ce eram să fac? Cum să merg înaintea: pe jos sau călare? Mai bine îl luă dracul pe măgarul care nu ieșea la număr! Cu toată oboseala mea, am început să merg pe jos, ca să nu se mai prăpădească măgarul al zecelea.

Am mers până ce-a asfințit soarele, când am ajuns într'un sat, unde am poposit cu

măgarii mei. Acolo am dormit la un om cum se cade, și a doua zi am plecat iarăși la drum. Dormisem bine toată noaptea și nu eram obosit. O veselie tainică îmi cuprinsese sufletul; nu-mi era urît singur. Parcă mai fusesem odată pe drumurile acelea, deși acum mergeam pentru întâia oară la iarmarocul din Bârlad. Porumburile nu erau culese încă. Un vânt de început de toamnă bătea liniștit și mișcă frunzele uscate ale cocenilor.

Pe la amiază am intrat într'o pădure, și am eșit dintr'însa abea după o jumătate de ceas. Vai de mine! gândeam eu, ce bine samănă pădurea asta cu aceia prin care am trecut ieri, tot pe la amiază. Am legat din nou fiecare măgar de câte un copac, iar eu am început să mănânc din traista cu merinde. După un ceas am plecat înnainte. Cu cât mergeam mai mult, cu atât mi se părea că merg prin locuri mai cunoscute. Tocmai sara, când am ajuns în marginea satului meu, am priceput că în loc să merg spre Bârlad, pornisem înapoi. Ce naiba eram să fac acum? M'am dus acasă.

Tata erà pe prispă când am ajuns în dreptul porții.

— Na ! na ! na ! grăi tata, iacă și măgarii mei... Da de ce te-ai întors înapoi, mă ? »

Am început să plâng de frică și i-am povestit cum am rătăcit. Când s'a întunecat bine, și ne-am așezat toți ai casei împrejurul mesei, le-am povestit și întâmplarea cu numărul măgarilor. Mă întrebă tata :

« Dar când erai călare numărai măgarul de supt tine ? »

— Nu.

— Halal să-ți fie ! Deștept băiet mai am ! Nu pot aveà nădejde în tine nici cât într'un fir de bumbac.

Și s'a sculat dela masă, făcând un semn de descurajare din cap.

În seara aceia, de necaz mult, n'am mai vorbit cu nimeni. M'am culcat, și am adormit târziu ; neconținut mă gândeam la numărul măgarilor. Numai după ce am vorbit cu tata, am priceput că eu nu număram măgarul pe care eram călare, ca să nu se înțeleagă cumva că mă număr pe mine.

UN SUFLET NEVINOVAT

Amară viață a trebuit să fie în casa aceia, dacă, într'o bună dimineață, coana-Leonora își făcù din rufele și din hainele ei mai bunișoare o bucea destul de mare, își luă copilul de mână, pornì prin niște străzi mai lăturalnice la gară și se suì în tren.

«Mare e Dumnezeu! oiu găsi eu ceva de lucru pe-acolo, numai să nu mai fiu cu frica în spate și cu zilele în palmă».

Venià pentru întâia oară în București. Când a intrat pe Calea Griviței, în șuierăturile vizitiilor dela tramvaie și în strigătele de tot felul ale Oltenilor, parcă-i părea rău după liniștea mahalalei Tăbăcarilor din Focșani, unde-și aveà casa, și unde de bine,

de rău, ştia de unde să ieie lucrul şi unde să-l puie; încunjurată de vecini cu cari mai şedeà de vorbă, când trebuia să-şi lase bărbatul bombănind singur prin casă, până ce adormea.

Dar, când şi-a adus aminte de cei nouă ani petrecuţi în sudălmile şi bătăile unui beţiv, în lipsuri multe şi lacrimi nesfârşite, îi părea că Bucureştii încă nu-s departe cât ar trebui de Focşani.

Vre-o câteva zile a umblat harhageaua, încoace şi încolo, cu copilul de mână, căutând prin mijlocirea samsarilor pe cari-i găsià la fiecare răspântie, «un loc mai bunăşor, la o casă mai avută». Cum a făcut, însă, cum a dres, dar în haosul acesta de târg, unde familia este aproape distrusă şi comunismul murdar se întinde mai rău decât pecingenea, coana Leonora şi-a găsit un amant mai degrabă decât un «serviciu». Cele câteva împotriviri ale ei dela început au fost repede învinse de şiretenia viitorului tovarăş.

«Of! domnule, lasă-mă în pace, că-s sătulă de traiul cu bărbat...

— Eu sânt un om foarte bun și blând, — nici nu-ți închipui!... Să nu cumva să crezi că eu am să fiu ca bărbatul dumitale, cu care ți-ai înădușit viața până acum, — fe-rească Dumnezeu!...

— Îi fi și bun, nu zic ba; dar ce fac eu cu copilul?... Că n'aș vrea să-l orop-sesc!... Cine știe cum ajung mai încolo, la bătrânețe, și, dacă n'oiu aveà milă de dânsul acù, — are să mai aibă el milă de mine când s'o face mai mare?

— Să n'ai nici o grijă! Copilul va trăi bine cu noi; îl voi îmbrăcă, îl voi dà la școală, — las' că-i port eu de grijă...».

Și, după o *discuție* de aproape două cea-suri, presărată cu jurămintele și declarațiile cari sânt trebuincioase în asemenea întâm-plări, pentru a ajunge la o convingere întreagă, — și numai după încredințarea că și copilul va fi fericit, coana Leonora, femeie cu foarte puțină știință de carte, încă destul de tânără, fără experiență multă, a venit în casa chelnerului Vasile Georgescu, din strada Uranus, numărul 17...

La început au dus un traiu bun. Vasile

purtă cu dragoste toată grija casei. Și, ca la început, Tilică, băetul coanei Leonora, era iubit de chelner (cine știe ce fel iubire!), pentru că era ascultător și nu făcea nebunii. Femeia era însă cam nemângâiată, căci chelnerul trebuia în fiecare noapte să vie pe la ceasurile două-trei, după ce se închidea cafeneaua unde își avea slujba.

Poate vre-un an de zile au dus casă împreună, fără vre-o sfadă mai puternică, căci sfezi mai mici se întâmplau mai des, din pricina băiatului, care, — spunea chelnerul după un trai de vre-o două luni—, «nu vrea să mai asculte de loc; eu îi zic una și el face alta». Sfezile acestea se sfârșiau, de obicei, cu lacrimi: începea coana Leonora să se roage bărbatului să aibă milă de Tilică și să nu-l mai palmuiască, «că el nu știe ce-i bine și ce-i rău». Și Vasile după ce dădea drumul câtorva sudalme murdare, trântea ușa: ori intra în casă, dacă sfada se petrecea afară, ori plecă în târg, dacă sfada era în casă. Dacă intra în odaie, coana Leonora nu știa cum să se poarte mai bine și cum să-i facă voia la

toate cele, ca să nu-l sclintească cumva și să apuce iar la suduit. Dacă plecà în târg, ea intrà în casă, își chemà copilul lângă dânsa, îl mângâià, și-i dădeà cinci bani să-și cumpere bomboane; iar, după ce copilul, care, ca toți copiii, nu puteà să cântărească dragostea de mamă, plecà zburdălnic la dughiana din colț să-și cheltuească gologanul, coana Leonora începeà să plângă așa cum știe să plângă o mamă căruia i se palmuește copilul de un «străin» fără milă. Incepeà, pe urmă, să mai scuture și să mai așeze lucrurile prin casă, până ce i se uscau lacrimile pe obraji, oftând des și năvălindu-i în suflet aducerile aminte de pe când trăià la Focșani. Erà rău bețivul, rău și păcătos, și nu purtă grija casei, dar ceia ce aveà, aveà cu dânsa, nu cu Tilică. Câteodată gândul îi fugià mai departe, în trecutul mai fericit al vieții ei, când trăiau părinții și nu erà măritată. Unde mai pui că era fată frumoasă și mulți oftau după dânsa.....

Și, în frământarea acestor gânduri, mai oftând câteodată, după ce măturà prin casă

și așeză toate lucrurile la locul lor, se ducă la bucătărie, unde pregăteă mâncarea pentru sară, căci la prânz niciodată nu-i venea bărbatul.

Intr'o sară, Vasile a venit acasă mai de vreme, c'o scrisoare în mână. Coana Leonora simți un fior, care o făcù să îngâlbească, ca și cum scrisoarea ar fi fost prevestirea unei nenorociri.

«Da' de unde-i scrisoarea ceia?»

— Ce mă 'ntrebi așa?! De und' să fie? Dela Craiova, dela mama.

— Credeam că... — Și oftă. — Și ce scrie?

— Vine la noi să stea vre-o două-trei zile; trebuie să mă duc mâni dimineață la gară; vine cu trenu' de opt.»

Urmă o tăcere scurtă, în care timp coana Leonora se răpezi să vadă dacă nu-i dă mâncarea în foc.

«Uite ce-i, Leonoro, ce facem noi cu copilul?... că n'aș vreă să mai știe mama că..»

Femeia se uită jicnită în ochii chelnerului.

«Ce te uiți așa la mine? Ce, nu mă cunoști?»

Atunci veni și Tilică de pe stradă.

«Ba, da! te cunosc; dar știu eu ce să fac cu dânsul? spuse coana Leonora.

— Trebuie numai decât să-l ascundem aste trei zile, altfel...»

Și dădù din umere. Copilul se uită când la «nenea-Vasile», Când la maică-sa. Coana Leonora își priviă odrasla, cu inima amărâtă de vitregia care porniă din sufletul lui Vasile. Apoi întrebă:

«Unde să-l ascundem?»

— Du-l și tu la madam Lăzărescu.»

Copilul, care pricepuse că erà vorba despre dânsul, se lipi de fusta maică-si, și spuse scâncind:

«Nu mă duc acolo, că mi-a spus madam Lăzărescu că mă bate când m'o mai prinde prin curtea ei.»

Într'adevăr, între Tilică și Ionel, băiatul lui madam Lăzărescu, erà o sfadă strașnică, din pricina unui zmeu.

Vasile sudui și privi încruntat:

«Dacă ești un destrăbălat și-un obraznic!

De ce nu te mai astâmperi?».

Și iar sudui. Coana Leonora își luă copilul de mână, fără să zică o vorbă, și porni la madam Lăzărescu. Chelnerul mănios, intră în casă. El n'ar vrea să-l găsească maică-sa trăind cu o femeie care are un copil, și încă! un copil de opt ani. Când a plecat de-acasă maică-sa i-a spus curat: «ori să te însori c'o fată cum se cade și să fii și tu în rândul oamenilor, ori nu te mai însură; dar, de'ncurcat de azi pe mâne c'o femeie să nu te încurci, că te descurci greu.»

Dar dacă-l găseă maică-sa și cu un copil care nu-i al lui? Nu-i vorbă, nici acū n'are să-i pară bine că-l găsește însurat ca neoamēnii, dar treaba asta se mai trece cu vederea, că, de! e om mare și el, cu armata tăcută, — și s'a mântuit vorba. Totuși, mâni, când o veni maică-sa are să-i spue pe drum că trăește cu o femeie, la care nu cumvā să se uite rău, sau să-i zică ceva care ar supăra-o, chiar dacă nu i-ar plăcea,

După un ceas, s'a întors înapoi coana Leonora.

«Ce-a zis madam Lăzărescu? întrebă chelnerul.

— N'a zis nimic; l-a primit.»

După aceia începură amândoi să vorbească despre pregătirile de mâni : câtă carne să se cumpere, ce fel de zarzavaturi, câte feluri la prânz și câte sara, și ce anume feluri de mâncare să gătească.

Toată noaptea, femeia, plină de grijă, n'a putut să doarmă. Abia aproape de ziuă, gândindu-se mai mult la Tilică decât la mama chelnerului, în frământarea multor gânduri și socotindu-și numai puține din atâtea zile de suferință, obosită de oftat, își perdu simțirile și ațipì.

*

A doua zi, pe la ceasurile opt, dinnaintea casei, dintr'un muscal cu cauciuc, se scoborîră Vasile și cu maică-sa, o femeie foarte grasă, cu o bucea în mână. Coana Leonora îi ieși înaintea, sărută mâna soacră-

si, îi luă buceaua; apoi intrară cu toții în casă.

Începură să vorbească despre una și despre alta, ca niște oameni cari nu s'au văzut de multă vreme și cari au multe de spus. Ce mai face cutare? da' cutare? da' voi cum o duceți? Nevasta chelnerului umbla încoace și încolo, harnică să pregătească masa.

«Ar fi bine, mamă, spuse feciorul, să treci dincolo în odăița ceialaltă, să te odihnești, că-i fi trudită destul, după noaptea asta de drum.

— Las' c'oiu dormi eu după masă; *acusi* să mai stăm de vorbă».

Apoi întrebă pe noră-sa, căreia îi curgeau sudorile, gătind mâncarea la plită:

«Dar, *dumneata*, Leonoro, cum te împaci cu Vasile?»

— Cum să mă împac? Și oftă. — «Bine, mulțamesc lui Dumnezeu.»

În gândul ei, însă, binele acesta aveà o mulțime de răutate într'însul. Așà, de pildă, nu erà de loc bine că Vasile îi pălmuià copilul; nici nu erà bine că trebuia să-și

ascundă prin străini odrasla, trup din trupul ei; și multe nu erau *bine*, — dar ce putea să spuie ea soacră-si?

Iar, la amiază, coana Leonora așeză masa supt castanul sălbatec din mijlocul ogrăzii, și se așezară toți împrejurul mesei.

Începură să mănânce. Din ograda vecină, dela madam Lăzărescu, copilul privia cu jind printre zăbrele. Și, pe când Vasile și cu maică-sa mestecau bucatele cu lăcomie, copilul își lingeà buzele și înghițià în sec. Dela o vreme, însă, nu mai putù răbdà și începù să scâncească, acolo, în dosul gardului. Coana Leonora simți un fior puternic care-i trecù prin inimă, lăsă furculița jos, și nu mai luă nimic din farfuriile încărcate cu mâncări bune, pregătite ca de zile mari.

«Iea și mănâncă, Leonoro, — spuse mama lui Vasile.

— Nu mai mănânc, nu, m'am săturat.

— Lasă, mamă, — zise chelnerul —, n'o plânge dumneata pe dânsa... Nu știi că bucatarul gustă de ici, gustă de colo, până când se satură?»

Femeia oftă și își privi, îndurerată, printre zăbrele, copilul, care-și tot schimosia umerii obrazilor și făcea către maică-sa semne cu mâna, ca să vie la dânsul «numa' o leacă».

«Parcă ești supărată, începù iar bătrâna; de ce nu mănânci?»

— Mâncați dumneavoastră, că eu îs sătulă.

— Ia, soro, și mănâncă.

— Nu, nu, nu mănânc.

— De ce?

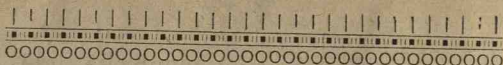
— Nu v'am spus că-s sătulă?

— Îi fi supărată c'a venit mama, — spuse chelnerul cu răutate; las'că nu stă mult *acilea*».

Coana Leonora, cu privirile ca ale unui câne bătut, se uită la Vasile, și oftă. Rămase un moment pe gânduri, dar își reveni iute în fire, se sculă în picioare, luă o farfurie și o umplù cu mâncare:

«Ei, Vasile, eu nu pot să mai mănânc cu tine».

Și porni la madam Lăzărescu.

DELA BUCUREȘTI LA VASLUI

— IMPRESII —

Unii au plecat în vara aceasta prin munții Elveției, alții la Ostanda, alții la Monte-Carlo, doamna Smara ne-a făcut de răs prin Italia, alții au plecat la Aix-les-Bains, alții la Vichy,—mă rog, fiecare a plecat unde a voit și, mai cu seamă, unde i-a dat îngăduire punga. Treaba dumnealor! Eu unul,—chiar dacă-ți râde de mine—, vă spun drept, am plecat la... Vaslui. Ei, și?!... Cum s'a întâmplat, însă, odată cu mine a plecat o mulțime de lume din București, pe linia care duce la Iași; par'că ne-am stăruit să nu ne lăsăm mai prejos unul decât altul cu primblările.

La gară, eu am sosit c'un ceas și jumă-

tate înnaite de plecarea trenului. Și am tot dreptul să nu cunosc mersul trenurilor, pentrucă, ce e drept, nu sunt casier. Am așteptat, am așteptat mereu. Un ceas și jumătate e mult. Și, ne având ce face,..... am așteptat, firește, că doar nu eră să mă întorc înapoi dela gară, fără ca să fi văzut Vasluiul.

M'am suit într'un vagon de clasa a doua. Nu vă speriați! Stați, vă rog, să ne înțelegem. Eu călătosc cu clasa a doua numai atunci când am bilet de liber-parcurs. Ați înțeles? De altfel, când îmi plătesc biletul, mă duc cu clasa a treia, pentrucă domnul director al căilor ferate a desființat de mult clasa a patra. În cupeu, fiindcă m'am suit cel dintâiu, nu mai eră nimeni. Curând însă, s'a umplut nu numai cupeul, ci vagonul întreg,—și nu numai vagonul, ci trenul tot: un tren lung de treizeci și cinci de vagoane. Eră atâta lume că și coridorul vagonului în care ședeam era plin. Stam lângă geam și priveam afară, pe peron.

«Poftiți în vagoane, domnilor», aud strigând pe un ăla dela gară,

Un șuer prelung, mașina a răsuflat pe două nări aburi din pânțele ei, și trenul a făcut o sfortare uriașă ca să poată porni; o sfortare ca a unui pușcăriaș încărcat de lanțuri grele.

Cum am eșit din București, mă uitam cu dragoste prin geam la întinsele lanuri, unele galbene de grâu, altele verzi de porumb sau iarbă. Hăt-departe vedeam cum se ridică în aer o ciocârlie, cât o alună înnegrită cu cerneală, pe care am pierdut-o iute din ochi, fiindcă blestemata de mașină mergea grozav de repede, ca și cum nici n'ar fi avut atârinate de dânsa treizeci și cinci de vagoane. Ici, într'un lan mare, câțiva secerători, plini de sudoare, stăteau cu spetele încovoiate și retezau cu seceriile din mânilor drepte mănuchiurile de grâu pe care le coprinseseră mânilor stângi.

Când treceam pe lângă vre-un canton, o femeie sau un copil cu un steag verde, strâns în mână, ședeă nemișcat ca un soldat înaintea ofițerului, când găfâia trenul lung.

Pardon! Mi se pare că mă înșel. Da,

da, mă înșel. Pe întinsele lanuri și la canton eu nu vedeam nimic, fiindcă era o noapte grozav de întunecoasă. Fulgerele dese erau cea mai bună dovadă că pe cer forfoteau nourii încoace și încolo.

Începuse să ploaie. Nu știu dacă din înălțime cădea apă sau... cucoane, căci în cupeul în care ședeam, cupeu de opt locuri, erau șapte cucoane și cu mine opt, —adică eram opt persoane, fiindcă eu, după cât știu, nu m'am făcut până în prezent cucoană decât o singură dată, când am jucat într'o piesă pe scena Teatrului.: *internatului franco-român* din Iași.

Un domn ca de vre-o douăzeci-și-cinci de ani, (bărbier, de sigur: îl cunoșteam după redingotă, după sfâncul mustăților și după chitara care o răzimese de peretele vagonului) apare în ușa cupeului și-mi spune :

«Domnule, te rog fii așa de bun și cedează locul d-tale unei doamne care șade în picioare aici.

— Mă rog, cu cea mai mare plăcere»,

răspund îndată, sculându-mă din locul meu și pășind să ies afară din cupeu.

Mare bucurie pe capul meu c'am putut să servesc o cucoană! Să nu mă credeți, însă. Cine naiba e bucuros să steie în picioare? Am cedat locul, firește, ca să nu mă fac de răs tață de cele șapte cucoane care erau cu mine, și, mai cu samă, ca să dovedesc bărbierului că și eu sunt cel puțin tot așa de cavalier ca și dânsul. Nu-i vorbă, în cupeu, sub privirile cucoanelor, o duceam foarte rău; nici nu puteam să fumez,—și asta e o pedeapsă cumplită pentru mine, fumător pasionat. De abea acum mă gândesc că, poate, dacă nu ședeà cucoana ceia în picioare, în coridorul vagonului, aveam prilejul să mă las de tutun, ceia ce, să vă spun drept, nu-mi prea vine să cred.

Am eșit în coridorul vagonului și stam bine, stam în picioare, în locul cucoanei care ședeà acum în locul meu.

Mașina pufăia mereu. Când ostenià se mai oprià pe la câte-o crâșmă, — pardon! pe la câte-o gară.

Trenul mi-a făcut totdeauna impresia unui cal pe care la cumpărat tata dela părintele Costache Arhip, din comuna Văsiești, reședința mea de vară, cum s'ar zice.

Un cal frumos, cu părul negru, îl chemă Corbuleț, și avea un nărav al dracului: cunoștea toate sfintele crâșme. Să-l fi bătut cu nouă bice,—și-l băteai degeaba, că până nu te dădeai jos din trăsură, măcar pentru un minut, să fi tăcut cel puțin înconjurul trăsurii,—ferească Dumnezeu! calul n'ar fi pornit... la altă crâșmă. Așa și cu trenul: stă la toate gările, măcar un minut, dar obiceiul e obicei. Ce bine e să fie cineva ministru! Are tren special, cu bae, cu birt, cu slugă,—ca Vodă.

Stam, cum vă spun, în picioare, stam și pirotiam de somn. Când treceă conductorul, făceam cu toții gură:

«Ce-i asta, domnule? Asta-i o porcărie! De ce nu mai adăugați vagoane? Plătim, mă rog, ca să stăm în picioare?».

Adică vorba vine de *plată*. În realitate, —vă mărturisesc pe cinstea mea—, toți câți s'au suit în tren din București, în va-

gonul în care eram și eu, aveau bilete de liber-parcurs, afară de un biet domn bătrân care merită de sigur toată compătimirea noastră, când îl vedeam șezând lângă ușa vagonului, pe un geamandan. O! dulce instituție a biletelor gratuite!...

Când începuse să mă doboare aproape somnul, m'am mutat cu statul în picioare pe platforma vagonului; dar aici n'am putut să stau de loc, fiindcă bătea vântul și ploaia m'ar fi udat cu totul.

Am trecut atunci într'un vagon de clasa treia. Câțiva țărani, întinși pe bănci, dormeau ca la ei acasă. M'am lungit și eu pe o bancă goală, am răsucit repede o țigară și am început să fumez cu patimă. Trăgeam tumul de tutun în piept cu setea cu care trage fizicul aerul curat în plămâni.

Cât am dormit eu, se vede că trenul a mers mereu, fiindcă altfel nu-mi închipui cum aș fi putut ajunge la Tecuci, în zorii zilei, când m'am deșteptat din somn. S'a mai oprit, de sigur, pe la gări, a mai făcut gustul conductorului, un om căruia i se turbură ochii treptat-treptat, din gară în

gară; dar a mers bine, destul de repede;— a mers trenul, nu conductorul, căci el ar fi fost mai bucuros dacă rămâneă într'un restaurant de clasa a treia, cu vinuri bunișoare.

Aurora cu degetele ei... etc. Priviam prin geam afară. Margina cerului începeă să se înroșească din ce în ce, până când a pleznit roșeața, și soarele, soarele care arde holdele și tetele țărănești, a eșit în zarea dealului să samene dintr'odată peste întinsul câmpiilor raze fierbinți. Aproape de gara Vaslui mi-am schimbat locul: m'am mutat adică din vagonul de clasa a treia, de pe bancă, în cupeul de clasa a doua, în picioare. Doriam cu ori ce preț ca'n gara Vaslui să mă cobor din vagonul de clasa a doua : ambiție pe care mulți o au, ca să nu se facă de răs într'un oraș de provincie, chiar de n'ar cunoaște pe nimeni.

În sfârșit, am ajuns și în gara Vaslui! Lume foarte puțină pe peron; parcă nici nu știă că sosesc eu în ziua aceia. Mă urc într'o trăsură și plec în oraș. Căii mergeau încet, la pas.

«Cum te chiami? întreb pe birjar.

— Ițic sin Bercu.

— Să fii sănătos!... Domnule Ițic, n'ai putea să dai cu biciul în cai, să meargă mai repede?

— Ferească Dumnezeu, domnule! Orașul nostru e foarte mic, și dacă mergem repede, isprăvim de văzut totul în cinci minute. Dacă mergem în galop cu caii, astă înseamnă să ieși din oraș tocmai când ai intrat, Da', mă rog, nu ți-i milă de arcurile trăsurii mele?»

Abia după câteva clipe de gândire am priceput ce-a voit să spuie d-l Ițic.

Intr'adevăr, bietul birjar avea dreptate. Societatea pentru protecția drumurilor din Vaslui (S. P. D.) s'a desființat de mult, sau, mai bine zis, n'a existat niciodată. Strada principală care duce dela gară până la Cercul militar, și, de aici, la stânga, până la rohatca dinspre satul Rediu, are atâtea hopuri, încât ai crede că trăsura în mersul ei e o barcă ce oscilează din val în val, sistematic. Capul meu se mișca regulat înnainte și înnapoi, capul birjarului idem;

iar bieții cai niciodată nu erau drepți: când cădeau cu picioarele dinnainte într'un hop, soldurile erau mai sus decât capul,—când erau cu picioarele de dinnapoî în hop, capul fâlfâia sus ca un steag. Abià după câteva momente de reculegere mi-am explicat rostul hopurilor de pe străzile Vasluiului. După cum știți, acest nefericit oraș, ca și tovarășul său, Mizilul, nu este port de mare. Nici Dunărea nu trece măcar pe lângă Vaslui. Și nici o altă apă, curgătoare sau necurgătoare, nu se găsește în oraș; căci, dacă s'ar fi găsit, n'ași mai fi avut nevoie să-mi pun batista la nas, cum ședeam în trăsură, dinnapoia domnului Ițic.

Ei, acuma ați priceput rostul hopurilor? Bănuesc că nu. Administrațiile comunale care s'au perindat rând pe rând, când conservatori, când liberali, au luptat să facă din Vaslui o Veneție a Moldovei, o Veneție nouă, cu valuri prin mijlocul orașului, cu valuri mari,—dar numai atunci când mergi în trăsură.

Fără să vreau, cum mergeam în barca

domnului Ițic sin Bercu, pe valurile străzii, am început să fredonez cunoscutul vals:

Barca pe valuri saltă cam greu,
Vai! de bietul Bercu și de capul meu!...

Erau ceasurile șase și zece minute. Birjarul meu vâsliă prin dreptul palatului administrativ. Deodată aud o muzică din depărtare.

«Unde cântă? întreb repede pe birjar.

— La *Capău*.

— Unde?

— La *Capău*.

— La Copou sau *Capău*?

— Așa cum zici dumneata, răspunse birjarul.

— Fugi că spui minciuni, domnule Ițic. Copoul e la Iași.

— Asta știu *dijă* eu, dar avem și noi un *Capău*.

Și birjarul îmi arată cu biciul o stradă dreaptă, cu arbori pe trotuare, care pornia din dreptul palatului administrativ, până în vârful unui delușor, unde era o pădurice, — *Capăul* d-lui Ițic.

«Dar de ce cântă muzica așa de dimineață? întreb iar pe barcagiul meu.

— Parcă eu știu! răspunse zâmbind d-l Ițic; să vede treaba că boerii de pe strada *Capăului* vor să se scoale în sunetul *muzicii*, și afară de asta, ca să se primble lumea dezdimineață la Capău.»

Muzica cântă un vals foarte vechiu. Mie mi se deschisese pofa de vorbit cu Ițic. Ia să încerc să vedem: știe lopătarul meu măcar o serenadă?!

«Domnule Ițic, auzi cum cântă muzica?

— Aud foarte bine.

— Știi dumneata ce cântă muzica acum?

— Să poate să nu știu? Cântecu' ăsta-i un vals nou care l-o adus acum din București.

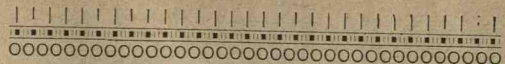
— Vals nou? întreb eu mirat.

— Așa să am eu bine! E un vals foarte frumos. Fata mea l-o învățat după ureche și-l cântă *dijă* din gură.»

M'am convins imediat despre cunoștințele muzicale ale domnului Ițic; dar m'am mai convins că, orice cântec, după ce face

înconjurul lumii de vre-o câteva ori, apoi ajunge și la Vaslui.

În sfârșit, după zece minute de navigație periculoasă, amețit, bolnav de «mal de mer», am ajuns la casa cumnatului meu, protopopul Ulea.

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Bine o mai duceam eu cu tata, când eram cumințe! Dar asta se întâmplă foarte rar. Neconținut ne sfădeam. Tata era însă vinovatul, pentru că el alerga după mine să mă prindă și să-mi tragă câte-o sfântă de bătaie. Și, de obicei, mă bătea degeaba. Nici odată nu eram vinovat, — cel puțin așa spuneam celor ce mă vedeau plângând și mă întrebau de ce plâng. Lacrimile și rugămintele mele, însă, au înduioșat întotdeauna inima părintelui meu, care nu mă mai bătea după ce i se rupea nelușa în mână. Să fi văzut atunci tăgădueli!... «Am greșit de data aceasta», «n'am să mai tac niciodată», «zău, că n'am vrut», — dar dar cine mai ține minte șireteniile la care

recurgeam ca să scap din mâna tatei ! Nici nu mi se uscau lacrimile pe obraz, se cunoșteau încă dungile nuelușei pe spatele mele, — și uitam toate tăgăduelile.

Spunea tata către mama câte-odată :

«Ia, uită-te la băețașul nostru ! Il vezi ? Uită-te cum caută bătaia cu lumânarea !..»

A caută bătaia cu lumânarea însemnă pentru tata că iar am început să dau cu praștia după păsări. Rar, rar de tot nime-ream câte-o vrabie ; mai des nimeream geamurile dela casa noastră și dela vecini. «Vezi ? Vezi ? — spunea tata — nu-s nici cinci minunte de când l'am bătut și par'că n'a mâncat bătaie niciodată în viața lui.»

Puține sânt zilele în care n'am făcut cunoștință cu nuelușa tatei. Ași putea chiar să le număr pe degete. Iaca, țin minte, când mă duceam la bunica, la Tescani, rău îi mai părea tatei că n'are pe cine să mai bată ! Nu-i vorbă, nici la bunica nu prea tăceam eu brânză multă, că se sătură degrabă de năsdăvăniile mele și mă trimitea acasă. «Răi oameni !» — așa gândeam eu

atunci. La bunica, mai cu seamă, ședeam numai prin vârful copacilor.

«Dă-te jos, diavole, țipa bunica, dă-te jos c'ai să cazî.»

Aș! Bunica spuneà, bunica auzeà.

«Of! de te-ași vedea odată dus acasă, să scap de tine, mi s'ar păreà că mi-a luat cine-va o piatră dn spate!»

«Dă-te jos, dragu' bunicăi (mă lua cu binișorul), dă-te jos ca să nu cazî.»

Și numai când îmi veneà mie poftă, atunci de-abeà mă dădeam jos dintr'un copac, dar... mă suiam într'altul.

Când venea tata dela Văsiești ca să mă ieie acasă, mare bucurie mai era pe bunica. Parc'o aud:

«Bine c'ai venit să-l ieî, că nu mai are astâmpăr. Umblam cu frica 'n spate. Toată ziua era prin vârful copacilor.»

Și doar bine era la bunica! Nici nu mâncam bătaie, nici nu era nevoie să mă ascund sub pat, — aici era, în sfârșit, ca în rai. Era cam iute bunica, dar era strașnic de bună la inimă. Mă luà cu vorbe blânde, mă amăgeà cu câte un gologan, mă ame-

nința câte-odată c'are să mă spuie tatei, îmi încuiă sara ușa când veneam dela Tazlău și se prefăcea că nu vrea să-mi deie drumul în casă, — dar vorba e că nu mă atingeă nici cu un fir de păr.

Mama, însă, era foarte miloasă. E-hei ! dela câte nu m'a scăpat ea ! Numai eu știu. De câte ori m'ascundeă supt pat și spunea tatei că nu m'a văzut !... Atunci mi se făcea inima cât un purice și tremuram, în mijlocul verei, ca la Bobotează. Și de acolo, de supt pat, cu toată tremurătura mea, băteam în pumni : « na ! că nu mă găsești ! » Ciuda tatei nu era mică. Ciuda asta, însă, nu ținea mult, pentru că nu trecea multă vreme de la o poznă până la alta.

« De-ași ajunge până la toamnă să te dau odată la școală, că mi-ai scos peri albi », — zicea tata mai în fiecare zi...

Și doară îmi era dragă școala, la început, de departe, până când n'am știut ce-i usturimea de palmă ; pe urmă, decât să mă duc la școală, mai degrabă mă prefăceam bolnav așa, și ședeam liniștit, în-

vălit bine, lângă patul cel mic de lângă sobă, și beam ceai de romăniță și de floare de tei.

Înplinisem șapte ani. Cu vre-o două trei zile înaintea de ziua Crucii m'a luat tata cu trăsura la Moinești, mi-a cumpărat o geantă, o placă cu cinci creioane de piatră și un abecedar de Ioan Creangă. care începea cu *i-n in* și se stârșea cu povestea *Vulpea și Ursul...* Două bucurii am avut în ziua aceea: întâia, îmi cumpărase o geantă frumoasă, și a doua, mă primblasem cu caii... Mare dragoste mai aveam eu pentru cai! Îmi aduc bine aminte, când venea câte un musafir la noi cu trăsura, apoi eu nu mă mai mișcam de lângă vizitiu. Pentru mine, atunci, vizitiul era cel mai fericit om, fiindcă avea prilejul să se primble toată ziua cu caii. De aceea chiar, când mă întrebă cineva ce doresc să mă fac când voi fi mare, răspundeam cu multă mulțămire sufletească și cu oare care mândrie: «vizitiu».

La școală, când m'am dus întâia oară, a

mers și tata cu mine. Școala era la un loc cu primăria.

Învățător era părintele Costache, un preot înalt cât o prăjină, ca de vre-o treizeci de ani, cu barba neagră, care pe lângă darul preoției mai avea și pe acela al beției. Țin minte ca acum. Părintele Costache se primbla în lungul sălii de clasă, când am intrat eu cu tata.

— Bună ziua, începu tata să vorbească.

— Mulțamesc dumitale, răspunse părintele.

— Iaca ți-am adus un băiet la școală.

— Bine-ai făcut, foarte bine! Școala luminează pe om...

— Așa zici Sfintia-ta, c'am făcut bine; eu însă știu c'am făcut rău, pentru că ți-am adus un băiet care nu mai are margini de obraznic ce este.

— He-hei!... păi de ce stau eu aici? grăi părintele. Las' că-l cumințim noi! Nuele nu's?

— M'am uitat repede și cu trică în ochii tatei și ai învățătorului, și am început să plâng. Părintele Costache mi-a luat apărarea:

«Mi se pare că n'are să fie nevoie de nuele. De ce spui că e obraznic? Nu vezi cât îi de cuminte?»

Și părintele chipi șiret din ochi, făcând așa un semn din cap tatei ca să nu mai zică nimica; apoi îmi luă la cercetare geanta...

«Măăăăi! da' frumoasă geantă ai!... Cine ți-a cumpărat-o?»

— Tata, răspund eu repede, ștergându-mi nasul.

— Ai ceva într'însa?

— Am... Am o placă, un creion de piatră și abecedarul.

— Buun!... Da'ți place cartea? Vrei să înveți?

— Da.»

Și părintele întorcându-se către tata zise:

«De ce spui că băetul dumitale e obraznic?»

— Eu nu mai zic nimic, răspunse tata; îl las pe seama sfinției tale; fă ce știi cu el.» Și luându-și rămas bun dela părintele, tata a pornit acasă.

Părintele Costache m'a așezat chiar în banca întâia. Am început să mă uit, sperios

în toate părțile. Mai cu samă nu-mi luam ochii dela o grindă în care erau prinse vre-o p2tru nuelușe de corn. O altă nuelușă ședeà pe masa părintelui. Din când în când, părintele luà nuelușa și lovià în masă, ca și cum ar fi voit s'o scuture de praf. De câteori lovià în masă, îmi treceà un fior prin tot trupul. În școală erà o tăcere încât se auzeà și bâzâitul muștelor. În bancă alăturea de mine, ședeà un țigan care e lăutar astăzi în sat la noi. Cam după o jumătate de ceas, părintele ne-a dat «ripaos»; iar el s'a dus în primărie.

Băeții au început sa facă zgomot, eu ședeam liniștit în bancă; dar când am văzut că merge treaba pe zgomot,—apoi las' pe mine. M'am sculat și eu din bancă și am început să inspectez școala de jur împrejur. Până și după sobă m'am uitat: — acolo erà o cociorvă. Și nu știu cum, dar mi-a venit atunci în minte un gând afurisit. Mă uitam la cociorva aceia și la nuelele dela grindă. Oare nu cumva părintele bate și cu cociorva când i se isprăvesc nuelele? De, cel mușcat de șarpe se teme

și de șopârlă. Pe urmă m'am dus lângă masa părintelui; școala nu avea catedră. În jurul meu, degrabă, s'au strâns mai toți băeții și mă cercetau cu privirile lor.

«Măi, parcă ai un cap de bufniță!» îmi spune unul, pe care mai târziu am aflat că-l cheamă Sporici Alexandru. Am început atunci să plâng, dar «bufniță» mi-a rămas porecla cât am stat în școala din Văsiești.

Pe urmă am eșit afară din școală. Mai departe, ca de vre-o zece pași de scările primăriei, era un copăcel, pe crengile căruia stăteau vre-o două vrăbii. Nici una, nici două, scot praștia din buzunar, nedespărțita mea tovarășă, și — zbrrr! în vrăbii; dar pietricica din praștie nimerește tocmai într'un geam dela casa din față primăriei. Pottim beleà!... Stăpâna casei a venit și a reclamat părintelui că un băiet i-a spart geamul dela «odaia cea mare»; iar părintelui nu i-a fost greu să afle pe cel neastâmpărat. Când m'a chemat lângă masa lui, și s'a uitat odată crunt la mine, m'am speriat ca de «ducă-se pe pustii».

«Mă-i, băiete, începù părintele; tu ai de

gând să înveți, ori ai venit să spargi geamurile oamenilor?

De frică am început să plâng.

«Uită-te la mine, începui iar părintele; dacă te mai prind cu vre-o boroboacă, te trimet acasă și nu te mai primesc la școală.» Apoi îndreptându-se către femeie, părintele Costache îi zise:

«Du-te la tat'-su să-ți plătească geamul». Femeea plecă din școală. Ah! dacă aș fi fost atunci liber, m'aș fi repezit după femeie, i-aș fi spus că-i plătesc eu geamul mai mult decât face, și tata n'ar mai fi aflat nimica! A trebuit însă, să mă duc în bancă, și să stau acolo ca pe ghimpi, și să mă rog în gând lui Dumnezeu ca să nu se ducă păgubașa la tata, până ce n'oi da eu ochi cu dânsa mai întâi... Vremea trecea greu. Dar când au venit ceasurile patru, și când ne-a dat drumul părintele, n'am mai putut de bucurie! Nici nu știu cum m'am scoborât pe scările primăriei! M'am repezit la femeia căreia îi spărsesem geamul, și parcă m'am simțit ușurat de greutatea care apăsă asupra sufletului meu,

când mi-a spus că n'a toșt încă la tata să-i ceară prețul geamului. Am început să ne tocmim.

«Lele Catrină, îți aduc eu mâne doi franci, numai nu te mai duce la tata să mă spui că ți-am stricat geamul».

Și lelea Catrina s'a mulțumit cu fâgădueala mea; iar eu am plecat acasă, liniștit, ca și cum nu mi s'ar fi întâmplat nimica. Liniștea asta însă n'a ținut mult, pentru că a început să mă muncească gândul cum am să fac eu rost de doi franci. De unde să ieau eu doi franci? Buzunarul tatei să trăească! Desară, când s'o culca tata, fuga la buzunarul lui și șterge doi franci. Altă scăpare n'aveam. Și chiar așa am făcut.

După vre-o patru zile, s'a întâlnit tata cu părintele.

«Ei, ce face băietul meu? l-a întrebat tata.

— Sparge geamuri, a răspuns părintele cu sânge rece.

Și i-a istorisit tatei întâmplarea cu geamul dela lelea Catrina. Pe urmă se vede treaba, tata s'a dus la păgubașă să-i plătească geamul, iar lelea Catrina n'a mai

primit nimica, pentru-că, slavă domnului! luase un preț dela mine destul de bun pentru un geam mic. S'o ia dracul pe lălea Catrina că mi-a făcut posna! Mie nu mi-ar fi părut rău dacă ar mai fi luat și cinci franci dela tata, — dar ce nevoie avea ea să mă spue că i-am dat eu doi franci? Sara, tata a venit acasă c'o falcă 'n cer și cu una în pământ. Nici mama, cu toate rugămințile ei n'a putut să 'l înduplece. De abia atunci am știut eu ce înseamnă bătaea adevărată! Toată noaptea am suspinat. Mama ședea lângă mine, și era foc și pară pe tata.

«Ori scot din el om, ori îl omor! spunea tata ca să aud eu.

— Așa se scoate om din cine-va? Asta-i bătaie?» zice mama...

A doua zi nu m'am dus la școală, — n'a vrut să mă lase mama, pentru care lucru tata iar s'a făcut foc.

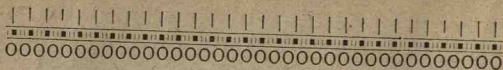
«Nu-i de glumit!» gândeam eu. Trebuie să mă fac cuminte. Și chiar am fost cuminte o bucată de vreme, vre-o două trei zile, până ce s'a trecut furtuna cu geamul

lelei Catrina. Pe urmă tata a început iar să spue mamei:

«Vezi? par'că n'a mâncat bătae nici-odată în viața lui...

— Numai grija lui o ai! răspundeà mama; mai de grabă cauți tu ceartă, de cât el bătae. Lasă-l să se joace; acum e și vremea lui.»

Incetul cu incetul am început să învăț. Intr'o lună am ajuns până la *a-pă re-ce, ma-mă bu-nă, so-bă cal-dă*. Totdeauna mă asculta tata, sara, lecțiile. Când le știam, îmi dădea drumul să mă culc; când nu le știam, mă învăța el; dar niciodată nu m'am dus cu lecțiile neînvățate la școală.

IN AȘTEPTARE

O telegramă de două cuvinte — «Reușit, Emil» —, a aruncat în nori toată monotonia vieții liniștite din casa învățătorului Ion Chirnoagă, casierul băncii populare *Economia*, din comuna Mărunței.

O bucurie strașnică năvăli în inimile părinților și surorilor lui Emil, dornici de multă vreme de o vestă bună ca asta. Domnul Chirnoagă mai cu samă, cu tața înseninată și cu scânteieri vesele în ochi, nici n'a putut să mai stee locului, liniștit ca înaintea. Așa, numai după o jumătate de ceas, primarul, popa și învățătorul din postul al doilea, fruntașii Mărunților, au știut repede că băiatul lui Chirnoagă, «fără nici o stărunță, nici cât ne

grul supt unghie», a căpătat o bursă de trei sute de lei, să învețe ingineria de mine la Freiberg.

Reușit!... Spunea Domnul Chirnoagă : «ce crezi dumneta, că-i lucru de șagă ? Numai învățătura lui cea multă i-a deschis calea asta bună!...»

Și învățătorul, fără să fi fost măcar odată la București, descria tuturor o odăiță săracă, într'o mahala depărtată de centrul orașului, o mescioară plină de cărți și lângă dânsa un scaun pe care ședeà fecioru-său, cu tâmplele cuprinse între palme, cetind până hăt-târziu noaptea, în lumina slabă a unei lămpi cu hodgeagul neșters.

De opt ani, în fiecare lună, îi trimetea câte-o jumătate din leafă lui, numai să nu sufere și să poată învăța liniștit, — și nu-i pare rău de loc domnului Chirnoagă de cheltuiala asta, pentru că, «la urma urmei, mare e Dumnezeu! ne-o ajută și Emil pe noi, mai încolo». Iar de când l-a văzut bursier al Statului, învățătorul a început să se simtă altfel de om, mai mândru, mai fericit și chiar mai înțelept, care are parcă

de pe acum un «inginer de mine, șef peste vre-o *oare-care* regiune minieră». Un copil înalt și palid, totdeauna gânditor, ascunzându-și ochii supt streșina pălăriei, vorbind repede și hotărât, în sufletul căruia Dumnezeu a sădit numai milă și dragoste pentru părinții și surorile lui.

«Bine, mititelu ! că nu s'a trudit de geaba !» spunea coana-Maria, nevasta învățătorului, o femeie mărunțică și slabă ca o iască ; cuprinsă de un chef de vorbă, ea numai că n'a început să cânte de bucurie de când a văzut telegrama.

În spre sară, când s'a întors domnul Chirnoagă din sat, plin de zîmbete și de felicitări, cum ședeau amândoi, el și coana Maria, lângă o masă, supt umbra nucului uriaș din ogradă, au și început să facă o mulțime de planuri, care de care mai bune și mai pline de nădejde. Spunea coana-Maria :

«Numai de i-ar ajuta Dumnezeu să sfârșească cu bine !

— Hei ! Mario !... Tu nici nu-ți închipui câtă nădejde am în băețul nostru !...

Apoi nu înțelegi tu? Au fost o sută douăzeci de candidați și numai *trei locuri!* Crezi că-i glumă?

— Ce glumă, frate? Cine-ți spune că-i glumă?

— Mai întâi, ascultă!» — Și domnul Chirnoagă duse arătătorul dela mâna dreaptă la frunte.—«Avem patru fete care cresc ca din apă; mâne-poimâne îs bune de măritat — ei! i-a spune-mi dumneata, *coană* Marie, cu ce le măriți? Bani—nu, zestre din casă—nu, pământ — nici atâta; dar așa, când știe toată lumea că ai un băiet care stă bine, și-i bogat, se schimbă treaba numai decăt. E-hei! știu eu! Chiar dacă nu le-om da cine știe ce mare lucru, dar vorba este asta: au ele un sprijin ori ba? *Natural* că au! Și cine nu umblă după sprijin? Cui nu-i trebuie protecție? Parcă eu nu știu!

— *Sigur c'asa-i!*» spuse coana Maria, ridicându-și umerii, clătinând din cap și încrucișându-și mânila subsuori.

Și bieții oameni, cu sufletele luminate parcă de nădejdea unui viitor strălucitor nu tocmai îndepărtat, în vălmășagul unei

bucurii imense, începeau să vadă în Emil un om al lui Dumnezeu, trimis la casa lor să-i scape de sărăcie și să le mărite fetele; «pietre de moară», cum s'o putea mai bine. Unde mai pui că blestemata de leafă, de opt ani înjumătățită, se reîntregește de acum înainte, și vor avea și ei belșug în casă; iar fetele, destul de oropsite până acum din pricina lui Emil, vor putea fi îmbrăcate mai binișor, — așa cum se cuvine unor fete care au un frate bursier cu trei sute de lei pe lână, acel așteptat viitor șef al vreunei regiuni miniere.

O altă viață surâde bătrânilor: mai bună, mai liniștită, mai puțină trudă și mai mari venituri, mai mult respect din partea oamenilor; în sfârșit, o viață pe care n'au trăit-o ei niciodată.

«Du-te în casă, Mario, și mai deretecați pe acolo, c'are să vie părintele cu coana preoteasa, spuse domnul Chirnoagă într'un răstimp.

— Da ? Ți-au spus că vin ?

— Natural !... Vin să te feliciteze.

Î..... ra ! și n'avem nici dulceață nici cafea.

— De asta porți grijă ? Nu face nimic; las c'aduc eu niște vin.»

Coana Maria intră în casă. Învățătorul își fumă țigara liniștit, în pacea cea mai senină a sufletului mulțămit, privind asfințitul de soare în margina cerului aprins pe zarea codrului de brad.

Încet-încet satul rămase sub o umbră ușoară. Din văzduh, o liniște din ce în ce mai sfielnică se lasă deasupra pământului și-l învăluia în căldura ei de pace. Deodată, când începea vremea să intre în hotarul nopții, liniștea fu oprită din drumul ei. Cântece și chiuituri porniră dinspre porțile satului: veneau săcerătorii.

Și, într'un târziu, când toată lumea eră strânsă pe la fiecare bordeiu, și luminile licăreau la fiecare geam, coana Maria, cu mâinile în șolduri, eși în ceardac :

«Da oare de ce nu mai vine părintele ?

— Știu eu ! Trebuie să vie !... Dacă mi-a spus să-l aștept !».. răspunse învățătorul de

sub nuc, unde visă în liniștea vremii care se scoboră în spre adâncul nopții.

Și nu trecură decât câteva clipe, și Ileanuța, copila cea mai mică care pândea la poartă, veni într'un suflet s'aducă vestea:

«Tată, vine părintele și coana preoteasa.

— Las' să vie sănătoși, dragu' tatei», răspunse domnul Chirnoagă, sculându-se de pe scaunul de sub nuc. Apoi începù să strige:

«Mario !.... Mario !...

— Aud! răspunse coana-Maria din casă.

— Eși afară, că vine părintele».

Dinnaintea cerdacului se întâlnește musafirii cu domnul Chirnoagă, nevastă-sa și cele patru fete.

«Felicitățile mele, coană-Marie, grăi părintele (un om scurt, gras și spâncenat și cu barba cărunță și deasă); să dea Dumnezeu s'ajungă om mare!... Să ne facă satul de cinste!...

— Mulțămesc, sărut mâna, părinte, răspunse coana-Maria zâmbind; foarte mulțămesc!

— Și ale mele, coană-Marie, urmă coa-

na-preoteasa (o femeie puțin mai slabă decât părintele, dar mai înaltă și mai pu-havă la față); soacră mare și să ai parte de o noră bună!...

— Ce crezi dumneata, începù domnul Chirnoagă, că-i lucru de șagă? N'a avut nici o stăruință, nici cât negru sub unghie!... O sută douăzeci de candidați și numai trei locuri!...

— Ce să mai vorbim de geaba! grăi părintele, dumneata ai un mărgăritar, nu un băiet.

— Cât s'o fi trudit mititelul!, spuse coana-Maria.

— Pofțiți! Pofțiți în casă!» Și domnul Chirnoagă se repezi să deschidă porțița cerdacului.

«Să stăm mai bine supt nuc, vorbi părintele, e așa de frumos și de cald afară!

— Cum vreți dumneavoastră».

Imprejurul sticlei de vin înconjurată de pahare se așezară cu toții, veseli și cu zâmbete pe buze. Nu știu, zău, de câte ori o fi sughițat Emil, dar în sara aceea n'a fost vorba decât despre învingătorul celor

o sută douăzeci de candidați. Cea mai amănunțită biografie i s'a făcut din vrâsta cea mai fragedă. Ii plăcea mai cu samă coanei-Maria să povestească cum băietul ei își păstrează cărțile cu mare sfințenie, încă de pe când era în clasele primare, «nu ca alți draci de sama lui», și cum ședeă de-o parte, mai întotdeauna, de zgomot și de jocuri. Apoi, vara, când venea acasă «dela școală dela București», cât era de cuminte și «așezat ca un om mare».

«Nici nu vă închipuiți dumneavoastră cât îmi era de drag! Unde mergeam cu dânsul, numai laude primeam : — brava ! coană-Marie, cuminte băiet ai... Să-ți trăiască! — Și inima mea (tăcând un semn în care ar fi putut să așeze o pâine de două kilograme), iacă așa se făcea de mare».

Coana-preoteasa asculta liniștită laudele care i se aduceau lui Emil, în nemărginita lor dragoste de părinți, când de coana-Maria, când de domnul Chirnoagă. Fetele, cu licăriri vesele în ochi, își primblau privirile pe fețele părinților și musafirilor. Părintele închină destul de des paharele în

cinstea sărbătoritului. Era acolo numai voe bună și inimă plină, numai râsurî ușoare și pornite din inimi împăciuite.

Ilenuța s'a dus la crâșmă de trei ori ca să aducă sticla plină cu vin, și acum se ducea a patra oară.

«Nu vă mai supărați, domnule Chirnoagă, spuse coana-preoteasa, — nu, zău, că plecăm acasă... Dacă vă veți potrivi părintelui meu, apoi..

— Preoteasă-hăi! tu să taci din gură; nu poți porunci în casa oamenilor.

— Iaca așa, părinte, așa-mi place, grăi învățătorul. — N'ai idee, coană preoteasă, cât îmi place mie de mult omul sincer!...

— Da, dar știi dumneata, supărarea care...

— Vai de mine! întrerupse coana-Maria, — nici o supărare...

— Tot osteneală de asta s'avem cât om trăi» — grăi domnul Chirnoagă mai tare.

Iar după ce goliră și a patra sticlă de vin, învățătorul cu nevasta și cu tetele, își petrecură musafirii până la poartă, urându-le «noapte bune și visuri plăcute», și uitându-se în urma lor până ce au eșit din

uliță și au cotit pe drumul larg ce rupea satul în două.

În desăvârșitul senin al cerului stelele picurau mărgăritare. Și erau multe stele în sara aceia, că nu eșise încă luna să întunece viața celor mai îndepărtate. O tăcere adâncă, în cuprinsul întreg al nopții, stăpânea satul adormit. Din când în când, de pe muchea dealului, dela stână, se auzea câte un lătrat de câne spărgând tăcerea imensă, și curgând în valuri care se pierdeau în adâncimea nopții.

Coana-Maria se așeză pe un scaun în cerdac; fetele trecură s'aprindă lămpile în odăi; iar domnul Chirnoagă se primblă în lungimea ogrăzii, cu mânilor în buzunarele pantalonilor și descheiat la giletcă. Și, într-o vreme, cam amețită de cele câteva pahăruțe de vin, și simțind și bucuria aceasta nespuse de mare, după o viață destul de monotună și plină de multe visuri sfărmate din vremea ei de fată, coana-Maria începu să cânte :

«Firicel de iarbă neagră,
Soarta rea de el mă leagă;
Firicel de iarbă dulce,
Soarta rea.....»

— Ha-ha-ha ! Ha-ha-ha ! prinse a râde domnul Chirnoagă, din mijlocul ogrăzii, pocnindu-și palmele odată tare. — Da' ce-ai pățit Mario ? Ha-ha-ha !... Să știi c'are să ploae mâne ! Tiiii ! de mult nu te-am mai auzit cântând». Și porni din mijlocul ogrăzii către cerdac.

«Ce-ai pățit, Mario ?.. Ha-ha-ha !... Mare lucru să nu se schimbe vremea !...»

Nu știu ce simți coana-Maria, dar își schimbă cântecul în lacrimi. Domnul Chirnoagă se uită lung în ochii ei:

«Eeee ! da' ce ai, frate ? De ce plângi ?.. N'auzi ?... Nu-ți pare bine c'a reușit băietul ?

— Ba da, îngână coana-Maria.

— Atunci de ce plângi ?

— Plâng și eu de bucurie...

— Na-ți-o bună ! Tu în loc să râzi, plângi. Apoi treabă e asta ?... Să fi știut c'ai să plângi, nici nu-ți mai aduceam telegrama... Hai în casă...»

Fetele eșiră în cerdac și înconjurară pe coana-Maria.

«Ce ai, mamă ? întrebare toate aproape într'un glas.

— N'am nimic, dragele mamei, — ce să am ?

— Atunci de ce plângi ? întrebă cea mai mare.

— Nu plâng, — nu vedeți că nu plâng?

— Da *aeste* ce-s ? — Și fata șterse cu baltista lacrimile de pe obrajii îmbujorați.

— Aeste ?... Las' că-ți vedea voi ce sânt aeste, când veți ajunge la vrâsta mea.»

În ochii domnului Chirnoagă se iviră două lacrimi, venite parcă din inimă. Din zarea dealului, luna își trimitea zâmbetul ei luminos care cuprinse dintr'odată satul. Ceasornicul unui gospodar vesti, tâlfăind din aripi, miezul nopții :

«Cu-cu-ri-guuu !»

TABLA DE MATERII

	Pagina
AVENTURILE UNUI VOLUM DE POEZII .	3
UN PENSIONAR	22
ARHIVARUL	34
RECLAMA E SUFLETUL COMERTULUI .	50
DIN VIAȚA MEA	69
UN SUFLET NEVINOVAT	74
DE LA BUCUREȘTI LA VASLUI	86
AMINTIRI DIN COPILĂRIE	99
IN AȘTEPTARE	112

VERIFICAT
2007

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

— Publicație de popularizare —

apare în fiecare săptămână câte un volum nou.

===== 30 BANI NUMĂRUL =====

Ultimele numere apărute :

311. **Conan Doyle.**—*Aventurile lui Scherlok-Holmes.*
312. **Ch. Dickens.**—*O noapte de Crăciun.*
313. **Victor Hugo.**—*Ultima zi a unui condamnat.*
314. **Guy de Maupassant.**—*Nuvele alese*
315. **Camille Flammarion.**—*Ce e viața?*
316. **Vlahuță A.**—*Din durerile lumei.*
317. **Gogol.**—*O noapte de Maiu.*
318. **R. Wagner.** *Tannhäuser*, Dramă muzicală
319. **A. Vlahuță.**—*Nuvele.*
320—321. **Goethe.**—*Faust*, Tragedie.
322—323. **V. Alexandri.**—*Despot Vodă*, legendă
324—325. **Dr. Istrati.**—*București-Cairo*, Note de călătoris.
326—327. **Duiliu Zamfirescu.**—*În războiu.*
328—329. **Schiller,**—*Wilhelm Tell*, Tragedie.
330. **Gr. Ventura.**—*Copila din flori*, Comedie.
331. **M. Gorki.**—*Nuvele.*
332. **Turgenieff.**—*Duelistul*, Nuvelă.
333. **Gr. Ventura.**—*Curcanii*, Piesă națională.
334—335. **Schiller.**—*Don Carlos*, tragedie.
336. **Negruzzi Const.**—*Poezii.*
337—338. " " —*Proză.*
339. **Cicerone.**—*Despre bătrânețe.*
340. **Ferière.** *Darwinismul.*
341—342. **Negruzzi Const.** *Scrisori.*
343—344. **Carmen Sylva.** *Povestile Peleşului.*
345. **Apostoliu C.** *Domnul Trajan.*
346. **Admicis Edm.** *Cuvântări Pentru copii.*
347—348. **Lamartine.** *Grazziella*
349. **Palmarini.** *Prăvălia morții.*
350. **Andriew L.** *Spionul.*
351—352. **Densușianu.** *Din Popor.*
353—354. **Gane.** *Novele*, Vol2mul II.
355—356. " " *Volumul III.*
357—359. **Flammarion C.** *Ce e Cerul?*
360. **Conan Doyle.** *Alte aventuri ale lui Sherlock Holmes.*

Sei

Biblioteca pentru toți

Volume reunite și legate elegant în pânză, cari pot figura în ori ce bibliotecă.

<i>Opere complete</i> de Ioan Creangă	2.50
<i>De prin veacuri</i> de Carmen Sylva	1.—
<i>Nastratin Hoge</i> a și <i>Povestile lui Moș Albu</i> de Anton Pann	2.—
<i>Poezii complete</i> de Vasile Alexandri: Volumul I, <i>Poezii lirice</i>	2.50
„ II, „ „	2.50
„ III, „ <i>eroice</i>	2.50
<i>Povești alese</i> de Andersen	1.—
<i>Fragmente</i> de Caragiale	2.—
<i>Nuvele și Povești</i> de Carmen Sylva	2.—
<i>Cugetări asupra popoarelor vechi</i> de Bu- zoianu	1.50
<i>Modele de discursuri</i> de G. Adamescu	2.—
<i>Ovidiu</i> de V. Alexandri	1.—
<i>Schițe și Nuvele</i> de Vasile Pop	1.—
<i>Dicționar francez-român</i> de Țreche	5.—
„ <i>Englez-Român</i> de Calligari	4.20
<i>Teatru</i> de Vasile Alexandri	2.—
<i>Elena și Manoil</i> , romane de Bolintineanu legate împreună	3.—
<i>Scrisori către V. Alexandri</i> de Ion Ghika	3.50
<i>Teatru</i> de Haralamb G. Lecca	3.—
<i>Teatru</i> de Molière	2.—
<i>România pitorească</i> de A. Vlăhuță	2.—
<i>Dama cu Camelii</i> de Alex. Dumas	1.75
<i>Poezii</i> de Octavian Goga, premiate de Aca- demia română	1.25
<i>Poezii, Epistole, Satire</i> de Gr. M. Alexan- drescu	2.—
<i>Nuvele</i> de N. Gane, Volumul I.	1.25
<i>Cântece și Plângeri</i> de Mih. Zamfirescu și <i>Doruri și Amoruri</i> de Deparățeanu	2.—

VERIFICAT
2017